

Et iste modo conficitur el texto de mucha fidelidad:

Fol. 1

Hec est disputatio facta inter Iagnetum Contardum mercatorem januensem et quosdam sapientissimos judeos et doctores in synagogis judeorum, que fuit facta Maiolice (sic), Anno Domini M. CC. LXXXVI. Et incepta fuit, in festo Apostolorum Philippi et Iacobi, ^{videlicet} usque primo die madii.

Contigit quod quidam judeus, qui publice vocabatur Rabbi, qui et ipse magister erat judeorum, venisset ad logiam januensium et diceret: Bene vobis, christianis, est quod in festivitibus vestris potestis facere quecumque vultis et placet vobis. Nos, autem, iudei, non audemus aliquid facere, observantes mandata legis Moysi, que vos, christiani, frangitis, et maxime in ~~exhibet~~ cibariis vestris, quia contra legem comeditis carnes porcinas et alias carnes que comedendi in lege Domini prohibite sunt. Cui per aliquos januenses responsum fuit: O, Rabbi, tu venis huc et loqueris de lege tua, qua vides quod Iagnetus non est hic. Sed si esset presens, hys verbis non ausus esses, quoniam vidimus aliquando te loqui secum et non potuisti contradicere neque resistere ei. Judeus, dicens, ^{respondit} ~~respondit~~ ^{Per se} ~~respondit~~: Iagnetus, secundum mercatorem, sapit, non ^{tamen} ~~autem~~ scit aliquid de lege. Et cum hec simul loqueretur, ecce predictus Iagnetus venit ad logiam et vocatus fuit ab aliis mercatoribus statim et dixerunt ei, ^{Per se} ~~per se~~

~~Iagnetus~~ Iagnete, defende nos ab isto Rabbi qui tantum loquit. Et tunc dictus Iagnetus accessit ubi dictus judeus erat (Fol. lv.) loquens cum illo et dixit ei: O, Rabbi, quid tardas ad accipiendum baptismum, ecce nunc hesitas, et bonum est ut baptisetis et salvabitur anima tua. Judeus dixit: Quomodo posset salvari anima mea, ^{non} ~~non~~ perderetur? Nonne vos, christiani, contra legem ~~itis~~ in comestionibus vestris, qui comeditis carnes porcinas, aves et pisces usque ^(ex) hys de quibus manducare in lege prohibitum est? Bestie que non ruminant et que non fissas ungulas habent, aves que distortas ungues habent, et pisces sine squamis, de hys omnibus vobis manducare concessum esse, et in eo esse contra legem factam ~~de~~ Deo Moysi dictam. Ait Iagnetus: O, Rabbi, nonne alias dixi tibi: Tu ruminare nescis, et ideo de ~~his~~ hys omnibus manducare non audes? Ego, autem, bene ruminare scio et ideo de hys omnibus manduco et manducare licitum est michi sine aliqua contradiccione legis; sed vos, judei, qui in obscuritate legis perseveratis, non

~~scio et ideo~~

*124
ed. de
Contardus*

*124
fol. lv.*

intelligentes legem et precepta legis. Ideo de hys omnibus non vobis concessum esse ut manducetis. Unde, ⁽¹⁾ Rabbi, responde, et dic michi si hoc preceptum spiritualiter debet intelligi aut temporaliter? ⁽²⁾ Ait judeus: Ita esse, sed non in istis ⁽⁴⁾ ~~hoc~~ ^{quoniam} hoc apertum est et aperte preceptum est: Carnes porcinas non comedetis neque leporum, nec aliarum omnium bestiarum que non ruminant aut que non fissas ungulas habent; similiter de omnibus aliis que vivunt de rapina sicut aquile, falconi, ancipitres et alie consimiles eorum et de piscibus sine squamis similiter? ⁽³⁾ Iagnetus respondit: Dic michi, o Rabbi, nonne Deus creavit omnia homini; ⁽⁵⁾ ~~ad usum et utilitatem hominis~~ ^{ad idem. hinc} et dixit homini, quoniam subiecta sint tibi, accipe et comede quod vis, de fructu, vero, arboris ⁽⁶⁾ ~~vetite~~ ^{sciencie} non comedas. Est ita? dixit Iagnetus. Respondit judeus: Ita est. Dixit Iagnetus: Si ita est, et Deus aliquid primo homini non prohibuit, preterquam de fructu arboris sciencie boni et mali, ergo de omnibus licitum est unicuique comedere, quoniam Deus omnia creavit ad utilitatem hominis. Sed, sicut dixi tibi, tu preceptum non intelligis et ideo hec dicis, unde scire a te volo, o judee, si hoc preceptum cum ^{ulla} ~~ulla~~ ⁽⁶⁾ condicione datum fuit aut sub condicione, et si quis contra hoc preceptum vadit damnatur an non? Et si aliquis judeorum infirmaretur et liberari posset manducando carnes porcinas vel de aliis prohibitis, si daretur eadem infirmo an non? Judeus dixit: Pro infirmo habeatis quod si pro necessitate accideret darentur ei; et dico tibi quod maius peccatum est mentiri quam de hys manducare, nec perditus est qui de hys comedit neque damnatus. Iagnetus respondit: Si non est damnatus qui comedit, ergo licitum est cuilibet sine contradiccione legis manducare. Et ideo indubitanter intelligi debet hoc preceptum spiritualiter sicut dixi tibi; et ego qui criminare ⁽¹⁾ bene scio, dabo tibi ad intelligendum hoc preceptum: Si tu aures cordis tui aperire volueris et a duricia cor tuum remove et veritati concedere volueris que ^{sunt} ~~sunt~~ hec verba. Judeus ait: Quid prosunt tua verba nobis? Iagnetus dixit: Dicam tibi et contradicere non poteris. ^(Fol. 2 v.) Dic michi, o Rabbi, nonne scriptum est quod omnes arbores simul se congregaverunt et de bicolnea regem fecerunt et hoc in Abimelech regem acceptum fuit. Ita est ait judeus. Respondit Iagnetus: Si ergo in corruptibilibus et signis in sensibilibus et que non loquuntur neque intellectum aliquem habent hoc intelligitur, quanto magis in bestiis, avibus et piscibus que vivunt et sentiunt et crescunt et secundum naturam

(16) al margin: sub exceptione aliquid comi nichil in informatum
 Fol. 2
 (17) cf. Tract. 9, 8, 9
 (18) cf. Gen. 2, 16
 (19) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (20) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (21) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (22) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (23) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (24) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (25) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (26) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (27) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (28) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (29) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (30) Entre lines: ad unum et utilitatem hominis
 (31) cf. Lev. 11, 7, 9

(1) Entre lines: subiecti mandatis de carnibus. (2) Entre lines: subiecti nunc aliquo sensu mystico vel spirituali in hoc parte intelligenda (3) cf. Lev. 11, 7, 9.

eorum intelligunt, comedunt et bibunt, [hoc] preceptum spiritualiter debet intelligi. Hoc autem nullo modo negare potestis, unde te scire oportet quod preceptum illud non temporaliter sed spiritualiter debet intelligi; verbi gratia tu scis, o judee, quod lingua tua hebrayca: ~~ruminare~~ ^{ruminare} pro discernere intelligitur, et scis quando ~~bestie~~ ^{bestie} ille comedunt, ~~ruminant~~ ^{ruminant}, et ~~ruminare~~ ^{ruminare} discernere debet intelligi, quia secundum suam naturam discernunt, et de hoc quod comedunt quod bonum ~~est~~ ^{est} retinent, unde vivunt ^{et} crescunt et quod putridum est per scressum emittunt. Ad hoc intelligendum est quoniam homines qui bene discernunt, ita bonum a malo debet discernere, et quod bonum est debet retinere, et quod malum est quasi vile et respiciendum abicere. Fissas ungulas similiter ^{te} ~~esse~~ ^{esse} habere deberent et bonum a malo ita segregari quod malum bono nunquam possit appropinquare. Similiter eciam de piscibus debet intelligi quia in ipsis nichil ~~comptum~~ ^{comptum} invenitur, et ad hoc in lege prohibitum comedere fuit ut peccatum tuum abominabile est, quod in te aliquod boni operis non invenitur; de avibus, vero, que ~~que~~ ^{que} distortas unguas habent retro,

Fol. 3 intelligendi sunt homines qui de X (Fol. 3) rapina vivunt quorum vita est evitanda, quia nemo vivere debet nisi de proprio iure suo, sive de operibus manuum suarum, testante propheta David et dicente: "Labores manuum tuarum qui manducabis beatus es et bene tibi erit!" Scis, o Rabbi, quod bestiarum alie sunt que fissas ungulas habent et non ruminant sicut sunt porci, ^{et hy} ~~hoc~~

~~ident sunt porci~~ ⁽⁵⁾ ~~nes eis assimilia~~) qui bene cognoscunt bonum a malo et dimittentes bonum sequuntur malum, sicut sunt homines qui toti dati sunt carnalibus deliciis huius vite, adulteriis, invidiis, vanis loquiis et aliis miseriis. Et hi fissas ungulas habent quia cognoscunt bonum a malum sed non discernunt

~~(scilicet abstinendo a malo)~~ propter fragilitatem eorum et propter avariciam huius seculi. Alie bestie que ruminant sed non habent fissas ungulas sicut sunt lepores et cunilii, et harum bestiarum natura est habitare in cavernis terrarum; hae bestie significant homines sive doctores qui vitam suam ducunt solitariam et in cavernis habitant. Sic ⁽⁵⁾ ~~(tales)~~ sunt hodie aliqui saraceni et alii multi ad hodiernum diem qui non pro Deo faciunt qui Deum ⁽⁶⁾ ~~(saraceni)~~ verum ⁽⁷⁾ ~~scilicet operibus eorum~~ ^{redemptorem} eorum non cognoscunt, eciam illi qui ad hodiernum diem non pro Deo faciunt ⁽⁸⁾ ~~(id est bene operant)~~ sed pro humana laude, hi tales licet discernant bonum a malo et sequantur bonum, tamen non cognoscunt veritatem et amittunt gaudia paradisi. Alie bestie sunt que nec ruminant neque fissas ungulas habent sicut sunt leones pardi, lupi, vulpes et multe alie harum

(9) Entre lines: in istis operibus eorum.
(8) Entre lines: Id est bene operant

(1) Entre lines: Propter hoc. (2) Salu. (3) Entre lines: sicut homines eis assimilia.
(4) Entre lines: sicut abstinendo a malo. (5) Entre lines: tales (6) Entre lines: saraceni (7) Entre lines: redemptorem (8) Entre lines: id est bene operant

Fol.3 v.

λ (Fol.3 v.) consimiles, et iste significant homines rapaces, latrones, homicidas qui nec Deum timent nec mundum. Sic et vos, judei, qui omnes vivitis de usura et rapinis et fraudulentis verbis, Deum verum et Redemptorem vestrum Messiam non cognoscentes nec sacris dictis prophetarum ^(idem) adhibentes, propter duriciam cordis vestri; et ideo maledicti estis; vivitis in servitute et in obprobrio ^{et} et omnes naciones vos vilipendunt et captivos vos tenent et sic eritis usque ad consumacionem seculi.

Iudeus dixit: "Nunc video et aperte cognosco quod tu nescis quid dicas, et loqueris in demencia ^(e) contra te ipsum, quia bene scitis quod nos, judei, genus electum sumus, et prophetas ac patriarchas nobis dedit Deus et nobis locutus fuit Deus. Nonne omnes prophete iudei fuerunt?. Sed tu, qui credis esse quod non es, ^{appon} responde michi. Audi dicta prophetarum, audi Geroniam dicentem, ^{et} capitulo XXXII: "Letabor super eis cum eis bene fecero ⁽¹⁾ et plantabo eis in terra ista in veritate in toto corde meo cum tota anima mea quia hoc dicit Dominus: sicut adduxi super populum ~~meum~~ istum omnem malum hoc grande sic adducam super eos omnem bonum quod ego loquor ad eos. Et possidebuntur agri in terra ista, de qua vos ~~dixistis~~ dicitis quod deserta sit, eo quod non remanserit homo et iumentum." ¹ Audi Ezechielem dicentem; capitulo XXXIII: "Visitabo oves meas, liberabo eas de omnibus locis in quibus disperse fuerunt in die nubis et caliginis et educam eos de populis, congregabo eas de terris λ (Fol.4) et educam eas in terram ^{suam} ~~israel~~ et pascam eas in montibus Israel." ⁽²⁾

Fol.4

Ignetus respondit: "O Rabbi, tu te ipsum decipis non intelligendo dicta predictorum prophetarum ea que scripta sunt in Sacris Scripturis; vide quod sequitur in Jeremia, quia non de ista captivitate locutus fuit propheta Jeremias, sed de illis Nabuchodonosor, et ideo iste Jeremias dicit capitulo XXXII: "quod non remanserit homo et iumentum et ⁽³⁾ ~~data~~ ^{scilicet per ista verba} sit in manu caldeorum" unde vide si aperte propheta ⁽³⁾ ~~scilicet per ista verba~~ monstrat de captivitate illa et non de ista in qua modo estis. Sed miror quomodo hoc opponere potuistis. Dic michi, o judee; Nonne Jeremias et Ezechiel fuerunt in tempore captivitatis Nabuchodonosor et omnes prophete locuti fuerunt de illa restauracione quando Esdras et Ananias ⁽²⁾ accepta gracia a ^{Cyro} ~~Cyris~~ rege persarum, redificaverunt civitatem Sanctam ~~et~~ [et] Templum? ^{Cyris}

Responde michi! ait judeus; Ita fuit. Dixit Ignetus: Ostende ergo prophetam qui post illud tempus, videlicet post redifficacionem Ierusalem

(1) cf. Jer. 32
(2) cf. Es. 34

(3) inter lineas: scilicet per ista verba

loquatur de ista⁽¹⁾ seu aliqua alia restauracione, hoc sine dubio ostendere non poteris.

"Et vide, o iude^e, de fonte illo qui nasci debuit in Ierusalem in tempore Messie ad restauracionem humani generis, ille fons non fuit alius nisi Jesus Christus qui est fons vivus sperantibus et credentibus in se quoniam tu scis, Rabbi, quod in Ierusalem aliquis fons vivus non est, nec unquam fuit, nisi Probatica piscina."

Ad hoc Judeus respondit: "Si poteris michi monstrare quod fons aliquis debeat oriri in Ierusalem, per aliquem prophetam, ego me victum vocor et christianus efficiar et ~~(Fol.4 v.)~~ baptizabor.

Ignetus dixit: "Hoc aperte monstrabo, et dico tibi plus, quod si tu poteris michi monstrare quod Ierusalem debeat rehedificari per judeos, ego efficiar judeus et circumcidar²."

Dixit judeus: "¿Quis inter me et te erit iudex?"

Respondit Ignetus: "¿Est in terra ista aliquis sapiens magister iudeorum?"

Dixit judeus: "Est unus sapientior magister quem habeamus in tota Catalonia vel eciam in Yspaniam et est aragonensis valde bonus et sapiens."

Dixit Ignetus: "Ipsum volo habere in iudicem inter te et me."

"Placet michi", dixit judeus, "sed tu attendes hoc quod dicis quia causam invenis propter istos^(?) ~~(aufugiendi qui sunt hic tecum)~~"

Dixit Ignetus: "Tu esto paratus ad attendendum quod promittis. Quoniam quod dixi servabo. Et vade primo tu qui noscis eum, quia ego non novneque unquam ipsum vidi."

Et sic surgendo venerunt ad domum cuiusdam sapientissimi iudei qui vocabatur Mosse David, eo quod erat de stirpe David regis, et invento ipsi in domo sua, dixit judeus magistro suo: "Domine, ecce ego et iste dominus insimul, insimul conflictum habuimus. Et dicit ipse, quod si nos ei poterimus monstrare quod Ierusalem debeat rehedificari per nos, quod faciet se iudeum et circumcisionem accipiet."

Dixit magister iudeorum: "Hoc ei non consulo quoniam mortus esset⁽⁴⁾, nec hoc facere auderet ^{timore} ~~nominare~~ mortis. ~~(per christianus)~~"

Dixit Ignetus: "Non curatis de morte mea, quoniam dico vobis in certa veritate et in fide bona quod si michi monstrare poteritis Messiam non venisse, judeus ero, et si mille vitas haberem omnes perderem ~~per~~ salvand

(1) Entre líneas: vestra in qua estis mune. (2) include "a quo non David sed uno de his qui ~~quas a tempore de Jerusalem ad~~"

(3) Entre líneas: aufugiendi qui sunt hic tecum

(4) Entre líneas: scilicet per christianos

Fol.5

animam meam quia aliud non quero X(Fol.5) nisi viam veritatis."

Magister judeorum dixit:—Dicere noli hoc, quoniam propter verba hec nec tu iudeus eris, nec nos christiani, sed aperte monstrabo tibi, Audi Jeremiam prophetam dicentem, capitulo XXXII°, in loco ubi loquitur de restitutione Ierusalem quod possidebuntur agri in terra illa.⁽¹⁾

Dixit ei alius judeus:—Hoc enim iam dixi.[†]

—Et quid respondit?—ait Magister.

Dixit judeus:⁽²⁾—Quod Jeremias fuit ante tempus destructionis Nabuchodonosor~~is~~.

Respondit Iagnetus:—Ita dico et affirmo, quoniam in captivitate illa prophetavit Jeremias et Ezechiel simul et Daniel in captivitate ductus fuit et Ysaías. Unde non vos decipiat incredulitas vestra, sed aperite corda⁽³⁾ et intelligite dicta prophetarum, quoniam in hoc vobis contradicere volo.

Dixit magister judeorum:—Audi quid dicam, et si bene et aperte, tibi monstrabo quod queris. Zacharias ipse fuit propheta ultimus et post Zachariam prophetam non habuimus nos alium prophetam. Et ipse Zacharias dixit, capitulo VIII°:⁽⁴⁾ Reversus sum ad Syon et habitabo in medio tui, Ierusalem, et vocabitur Ierusalem civitas veritatis et mons Domini exercituum, mons Domini sanctificatus; hec dicit Dominus exercituum: Ad huc habitabit senex et anus in plateis Ierusalem et viri baculis in manibus eius, ~~et~~ ^[et] multitudine ^{[dierum]:} et platee civitatis complebuntur infantibus et puellis ludentibus in plateis eius, Hec dicit Dominus exercituum: Si difficile videbitur in oculis reliquorum populi huius in diebus illis, numquid in oculis meis difficile erit? Hec dicit Dominus exercituum: Ecce ego salvabo (Fol.5v.) populum meum de terra orientis et de terra occasus solis, et adducam eos, et habitabunt in medio Ierusalem, et erunt michi in populum et ego ero eis in Deum in veritate et in iusticia⁽⁵⁾. [Hec dicit Dominus exercituum. Tu, christiane, in hoc quid dicis? Nonne bene hoc captum est et nemo contradicere potest sermonibus istis? Videtur tibi si adhuc debeat rehedificari civitas Ierusalem sancta, Noli, noli hoc dicere sed magis tace, quia sensus est ignora nti tacere, certe non ~~adversus~~ ^{apertius} possent dici nec melius quomodo dixi.

Fol.5v.

(3) In hoc libro: scribit volens compleri que vera sunt.

(4) El ms., por error del copista, dice: XVIII (5) Este texto de Jeremias es casi idéntico al de la Vulgata.

(1) Todo este capítulo de Jeremias es una promesa de rescate a Jerusalén y a Judea, pronunciada precisamente durante las estrecheces del sitio de Nabucodonosor a la Ciudad Santa.

(2) En las líneas: Scribit Rabbi, lo que me parece seguro

[Respondit Ighnetus:—Magister, tu bene dicere credis et sine dubio bene dixisti in hoc quod dixisti: Sensus est ignorantia tacere, quoniam tu ignoras veritatem et ideo tam audacter (sic) locutus fuisti; et non videtur tibi quod verbis tuis possit contradicere. Sed dic michi: ~~quod~~ ^{pro} quale te habebis cum ego contrarium de hoc quod dicis monstrabo tibi. Et tu ipse contra te iudicabisset de ore tuo tibi contradices".

Dixit Magister:—Hoc esse non posset, et iudeus id simile dixit.

Fol.6

Ighnetus respondit:—Videamus, ^o iudei!, et tacete et auscultate me sicut ego ^{pac}acienter auscultavi vos, et ne in risum ponatis. Dicite michi, per Deum, si iste propheta Zacharias prophetavit post restauracionem Ierusalem an antea, non dubito quod antea; et, eciam, fuit in temporibus Ananie et Esdre ut patet in primo libro Esdre, capitulo V^o, et si vos bene legissetis que secuntur forsitan tacuissetis et non essetis in tanto exaltati in verbis vestris quomodo vos exaltavistis, sed qui ^{ex}exaltat humiliabitur, et sic vos statim facietis, quia idem (Fol.6) Zacharias multum loquitur. Sed ^{ad}adbreuiandum sermonem unum tamen punctum dicam: Hoc dicit Dominus exercituum: Sicut cogitavi ^{tavi} ut affligerem vos, capitulo VIII°, cum ad iracundiam me provocassent patres vestri, dicit Dominus, et non sum misertus, sic conversum cogitant in diebus istis ut bene faciam Ierusalem et domui Iudei. Unum, o iudei, notate verbum; si propheta de presenti locutus fuit et non de futuro, et ideo dixit in diebus istis, quia sicut vobis dixi presens erat, et in hoc aliquid contradicere non potestis. Sed vos, sicut ceci quod estis, loquimini, quoniam incredulitas vestra vos cecat et tollit mentem, et peccata vestra magna faciunt vos loqui demencia.

Dixit Magister iudeorum:—Esto curialis in verbis tuis et noli loqui tu de peccatis nostris quia peccata nostra non nocebunt tibi et forsitan qui iustum se tenet peccator est.

Respondit Ighnetus:—Ego curialiter loquor et dicere bene possum in hoc quod dico, quia bene est peccatum quando ignorans, scientem veritatem ignorantem appellat, et ideo non eatis per frascas. Sed, respondete michi si ita est ut dixi.

Iudei dixerunt:—Pro firmo est quod Zacharias tunc temporis fuit.

Respondit Ighnetus:—Si fuit tunc et de presenti locutus fuit, indu-

(1) Zacharia, 8, 14-15.

bitanter cognoscere te scire debetis quod de restauracione illa locutus fuit et invenietis in primo libro Hesdre~~z~~ cap^o V^o quod in tempore illo propheta^{ph}vit Zacharias de restauracione illa Ierusalem.

[Ad hoc iudei tacuerunt et nichil amplius super hoc dixerunt. Dixerunt ~~q~~ namque iudei: Nos locuti eramus de Zacharia.⁽¹⁾

Fol.6v.

Et dixit Magister: Zacharias dicit, cap^o XIII°, quod in die illa erit fons vivus in Ierusalem et quod ~~x~~ (Fol.6v.) amplius nemo propheta^{ph}vit. Et si quis prophetaret diceretur: ea morte morieris et non vives.⁽²⁾

Et conversus Iagnetus versus Rabbi, dixit ei: O Rabbi, Audi magistrum tuum, attende quod promisisti, videtur tibi si propheta loquitur de fonte de quo tibi in logia locutus fui.

Respondit Iagnetus magistro et dixit: O Magister; tu sapiens es et non decet loqui nisi veritatem.

Dixit Iagnetus: Ostende michi librum prophetarum. Et, dato libro, aperuit eum, et cepit legere. Et dixit iudeis: Vos legitis quod vultis et quod non vultis dimittitis. Sed videamus quomodo dixit Propheta. Et ipse Magister iudeorum cepit legere; et dixit sicut primo dixerat. # [Et dixit ei Iagnetus: Per hostium oportet intrare domum et non per fenestras, et postquam non vultis vos legere et veritatem sequi, dicam ego et auscultate me diligenter, Zacharias in XIII° cap^o. dicit: In die illa erit fons patens domui David et habitantibus Ierusalem, in ablucione peccatoris et menstruate; et erit in die illa, dicit Dominus exercituum, disperdam nomina Ydolorum de terra et non nominabuntur et non recordabuntur ultra, et pseudo~~ph~~ prophetas⁽³⁾ et spiritum in mundum auferam de terra, et erit cum prophetaverit quispiam ultra, dicent ei parentes eius qui genuerunt eum: Non vives, quia mentitus es; mendacium locutus es in nomine Domini, et constringent eum pater eius et mater eius et genitores eius cum prophetaverit. Et erit in die illa confundentur prophete, unusquisque ex visione sua cum prophetaverit, nec cooperientur pallio saccino ut menciantur, sed dicet: Non sum propheta, homo

Fol.7

agricola sum ego, quoniam addam exemplum meum (Fol. 7) ab adolescencia mea, et dicent ei: Que⁽⁴⁾ sunt plaga iste in medio manuum tuarum? Et dicet: Mys plagas plagatus sum in medio eorum qui diligebant me. Unde, o iudei, videre et cognoscere potestis, si vultis concedere veritati de quo locutus fuit propheta. Quia vos scitis et certi estis quod Ierusalem fons vivus non est nec unquam⁽⁵⁾ fuit. Et ideo intelligendum est de Messia, ~~ide~~ ^{id est} de Christo, qui fuit verus fons credentibus in eum et est nunc vita omnibus in se sperantibus.

(1) Entre lincey; Et non de Esdra. (2) Cf. Jac. 13, 2 (3) Et texto, que sigue a Vulgata, dice: prout et prophetas (4) Entre lincey; Quid, conforme al texto de la Vulgata. (5) Entre lincey; Quid, conforme al texto de la Vulgata.

Carborum memorabilia?

Vid. Carborum

Et ideo dicit propheta ~~EXERANTIKUM~~ in ablucione peccatoris et menstruate, quia verus fons est omnibus qui lavantur in eo ~~XXXXXX~~, videlicet accipientibus ^{sacrum} baptismum, quia vos scitis, judei, quod mulieres non circumcuntur et ideo necesse est et erat quod aliquid ratione esset unde humanum genus salvari posset tam femineum quam masculinum, et nos christiani baptismum accipimus; in hoc exemplum accipimus ut salvemur et participes sumus ^{eterni} ~~eterni~~ regni. Sicut ipse dominus ~~Yesus~~ ^{Jesus} Christus dixit: qui crediderit et baptizatus fuerit salvus erit⁽²⁾. Et in hoc, sicut prius vobis dixi, ille fons fuit Yhesus Christus qui salvat omnes sperantes et in se credentes; sicut dicit propheta; erit in ablucione peccatoris et menstruate⁽³⁾, quia qui salvatur a sordibus purgatur, et ideo dicitur: Postquam lavata est fes nitida est, et sic omnes qui accipiunt sacrum baptismum nitidi et purgati sunt a peccato originali. ~~et~~

fratres minores?
Pol. 7v.

Dixerunt Iudei: De hoc quod dicit: Non sum propheta, homo agricola sum ego, et maledicent ei parentes eius. ~~Quis~~ quis prophetaverit, isti sunt vestri fratres minores et predicatorum et alii huius mundi, qui (Pol. 7v.)

predicant et seducunt gentes et dicunt: Dominus dixit: Hec et hec, et quoniam fornicantur, maliciose vivunt et rapiunt que possunt; ubi hoc invenitur quod pro maleficiis homo salvetur, [Ignetus; - Vos debetis scire et scitis, o judei, quod fratres minores et predicatorum et alii boni viri qui predicant verbum Dei non dicunt se esse prophetas, imo communiter se ponunt cum peccatoribus et peccatores se vocant et non prophetas, et ideo omnes dicunt Deo: Peccatores, te rogamus, audi nos, et vere vobis dico quod si quis dicere Dominus locutus fuit michi, teneretur a sapientibus et fidelibus, malus et stultus et in demencia sensus, et non crederetur de verbo de quo loqueretur. Dixerunt judei: - Quoniam hoc dicere potes? Nonne vos, christiani, dicitis: - frater talis, et frater talis sancti sunt et boni viri, eamus ad sermonem, quia talis sanctus vir debet predicare et vide si bene dicis contra te ipsum qui dicis quod peccatores sunt et ab aliis tenet sancti.

Respondit Ignetus: - Si vos, judei, non intelligitis non culpor, quia non dixi nec dico quod aliquis sanctus vir sive bonus sit peccator, sed dixi et dico quod non est tam iustus inter nos christianos qui se ipsum non vocet peccatorem, et maxime in confessione, quam solo Deo reddunt et ^{audito} quoniam frater sive presbiter vadit ad altare Dei pro celebrando missam, primo suam confessionem dat Deo et fratri suo et dicit presbiter: - Ego, peccator, confiteor Deo et omnibus sanctis et tibi fratri peccata mea etc. Et iam non dicit: Ego

(1) Entre líneas: id est, masculi et femine. (2) Cf. pasaje del Evangelio (3) Cf. Zac. 13.1

[Sum] Fol. 8
Ex qua sequitur quod non adstant amplius idola.
(4) Erto Aveas!
F. 8v.

(Zariman)
divin a los manometanos
Indica

propheta, et hoc verum est, Et dico vobis quod si aliquis gloriaretur se dicentem: (Fol. 8) - Ego sum propheta, et sciretur a suo episcopo seu priore vel suo maiore quod graviter puniretur ille talis quod se prophetam diceret seu appellaret. Unde totum hoc quod dictum est per prophetam bonum est et sanctum et quasi adimpletum debet intelligi ^{in hys} ~~hys~~ et in omnibus christianis qui quanto sunt maioris vite et honestatis tunc in se ipsis publice se peccatores vocant, id est: Propheta non sum, homo agricola ego sum, quia agricola deterius est officium omnibus et omnes cultores terrarum a ceteris rustici vocantur, et sic facit iusuris qui deteriorem non potest se facere in verbis suis et in oracionibus, quando se vocare peccatorem coram Deo, et ipsi sic faciendo docent populos. Sicut agricole colendo terram dant frumentum et cetera alimenta de quibus vivimus et que de terra colliguntur, et hec est veritas. [Vos autem, iudei, qui doctores estis et sapientes dicite michi et respondete non negantes veritatem de hoc quod Zacharias propheta dicit, cap^o XIII°: "Que sunt plage iste in medio manuum tuarum? et ipse respondit: - Hys plagis plagatus sum in medio eorum qui diligebant me." Nonne totum hoc impletum fuit in Christo qui descendit de celo ut salvum faceret populum suum Israel? Et iudei, scilicet pharisei et sacerdotes, crucifixerunt eum et manus eius et pedes clavis perforaverunt, et David XXI° psalmo: "Foderunt manus meas et pedes meos et dinumeraverunt omnia ossa mea". Dicite michi: Quando David fuit sic vulneratus, vel sic Zacharias in manibus eius unquam plagas habuit? Certe, non. Scilicet ipsi prophete tunc (Fol. 8v.) in persona Messie ^{id est} in Yesu Christi loquebantur, et totum adimpletum fuit in Christo, et in hoc quoniam adimpletum ~~fuit~~ sit in Christo dicam vobis: Quia dicit Propheta: "Disperdam nomina ydolorum de terra quoniam ille fons erit." Nonne Christus et eius apostoli predicando paganos perduxerunt ad fidem et destruendo ydola ecclesias fabricabant? Sed nunc per totum orbem terrarum venerantur Deum celi, et omnes viventes interra unum Deum colunt et adorant. Et bene sunt quidam qui cum cibo venent, miscunt, sicut sunt saraceni qui dicunt: Alla o! chibar makomet rossor alla, tamen bene confitentur unum Deum esse magnum et potentem; sed adducunt Maometo esse eorum prophetam et mentiantur quia non propheta sed seductor fuit. Et hoc, vos iudei, scitis. Dixerunt iudei: - Nonne in India adhuc sunt qui faciunt et adorant ydola, quoniam ergo deleta sunt ydola de terra?

Respondit Ighetus: Bene audivi quod in India sunt quidam qui ydola habent ~~sed~~ ^{sed} presumo Deum celi cognoscunt et confitentur unum Deum magnum et omnipotentem et non adorant ydola quasi deum sicut tempore illo

(1) cf. zac. 13, 5 (2) zac. 13, 6 (3) cf.
(5) Transcription del arabe: الله رسول الله أكبر الله أكبر Al-lah Acher, Muhammad rasul al-lah

faciebatur, quia sicut scitis quod pagani et ceteri alii tunc temporis ignorabant Deum celi, venerabantur deum Iovem, Herculem, Apolinem, Dianam, Mercurium, Berich⁽¹⁾ Baalim, et alia multa nomina deorum. Et etiam patres vestri ymolaverunt Baalim et dys alienis pro quo dati fuerunt in manum Nabuchodonosor, sicut vos scitis et certi estis et propheta non dicit "disperdam omnia nomina ydolorum" sed "disperdam nomina ydolorum". Sed cum surrexerit Dominus per euntem terram, tunc delebuntur omnia nomina ydolorum sicut etiam

F.9. dicit Ysaías II° cap^o. (Fol.9) "In die illa proiciet homo ydola argenti ~~mixatxsiomkacemka~~ sui et simulachra auri sui que fecerat sibi ut adoraret etc....". (1)

Iudei dixerunt: David dicit: "Ego autem sum vermis et non homo" in illo psalmo quem tu dicis de passione, ^{modo} ~~quomodo~~ ergo in Messia intelligitur quod sit vermis et non homo obprobrium homini et abiectio plebis hoc quod in se ipso dixit ⁽²⁾ cum in tribulacione esset, et non dixit de Messia quia ^{quando} ~~quomodo~~ venerit Messias ⁽³⁾ ita dominabitur quod nemo ei contradicere poterit.

Respondit Iagnetus: Ego dico vobis quod proprie in Messia ^{id est} in Iesu Christo impletum fuit et in persona Messie dixit quando dixit: "Ego sum vermis et non homo". Dicatis michi ^{quando} ~~quomodo~~ concipitur homo, nonne ex virili semine mulieris suscepto semine virili concipit? Est ita verum? respondeatis michi, vos magister, qui phisicus estis?

Respondit Iudeus: Ita est nec aliter esse posset.

Respondit Iagnetus: Vermis non ex semine concipitur nisi tamen de terra quia ex habundancia humoris et aqua concipitur vermis. Ita Ihesus Christus de terra ⁽⁴⁾ ~~conceptus~~ ^{id est} fuit ex Spiritu Sancto, sine semine virili ^{id est} de Maria Virgine ^{id est} ~~unde~~ concepit obumbrante Spiritu Sancto et Angelo nunciante, et ita Dominus Ihesus Christus natus fuit in mundo sine patre carnali sicut vermis de sola terra oritur sine patre.

Iudei dixerunt: David dixit, cap^o XXI°. "Longe a salute mea verba delictorum meorum, ² ~~quando~~ ^{quomodo} intelligitur in Messia? Peccavit Christus, quem tu Deum facis? Deus non potest peccare, dic nobis si Deus potest omnia facere.

Respondit Iagnetus: Omniaabilia sunt apud Deum.

F.9v. Dixerunt Iudei: Nescis quid dicas, quia (Fol. 9v.) Deus non potest omnia facere.

Respondit Iagnetus: Et que sunt que facere non potest?

Dixerunt Iudei: Non potest Deus peccare nec potest alium Deum preter se ipsum facere.

Respondit Iagnetus: Ego dico quod omniaabilia sunt apud Deum et Deus omnia facere potest. Sed dicatis michi si iustus peccat?

(4) Entre líneas: Ihesus de Maria Virgine

(1) L. 17, 20. El texto es el de la Vulgata (2) Entre líneas: Ipse David (3) Entre líneas: Et si non erit a ceteris plebis.

Responderet: ^(an) Nunquam fuit tam iustus qui non ~~peccasset~~ peccasset? Dixit Ignetus: Et ego dico vobis quod iustus non potest peccare, quia homo iustus si in peccato cadit non est plus iustus, quia pro peccato amisit iusticiam; ita Deus non est peccator et qui peccat discedit ab eo. Sicut spiritus maligni qui angeli creati fuerunt, propter peccatum in abissum missi fuerunt.

Dixerunt Iudei: Ergo ^{quomodo} quando ergo intelligitur "verba delictorum meorum

Respondit Ignetus: Vos scitis quoniam ab inicio Deus creavit hominem et dixit: Faciamus hominem ad ymaginem et similitudinem nostram, et in hoc loco cognoscere potestis quod Deus trinus est in personis, quoniam dicit faciamus. Hic loquitur in plurali, et dixit ad ymaginem et similitudinem nostram, videlicet ad ymaginem Patris et Spiritus Sancti, anima que spiritu est, ymago Dei; ad similitudinem vero Filii est caro quia sola persona Filii accepit carnem et similitudo Filii Dei vivi peccavit quia gula Adam peccavit comedens fructum vetitum; et in hoc loco peccavit caro que est similitudo Filii Dei et propter istud peccatum Filius Dei accepit humanitatem nostram et passus fuit in cruce moriendo ut peccatum istud deleret et ianuam regni celorum aperuit credentibus in se. Et ideo Ysaïas propheta dixit cap^o LXIII° ^{Utinam} ^{ann} "diseruberes celos et venires ad liberandum nos" (1).

Fol.10

Dixerunt Iudei: Ysaïas (Fol.10) dicit, cap^o VII° "Ecce in ⁽²⁾ ~~in~~ ^{venicula}

concipiet et pariet filium. Quomodo vos christiani dicere potestis quod hoc intelligatur in Christo vestro, et Propheta in Achaz testatur, ^{quando} ^{quoniam} Achaz erat obsesus a Rasim rege Sirie, sicut in propheta continetur, et ^{quando} ^{quoniam} natus fuit filius recessit ab obsidione.

Ignetus respondit: O judi, non est sicut vos dicitis quia propheta, cap^o VII, non "in ~~in~~ ^{venicula}" sed alma dicit, et alma in lingua vestra ebrayca virgo interpretatur; ~~ita~~ ^{ita} est, ita dicit Ignetus.

Responderunt iudei: Ita est. Dixit Ignetus: Quomodo dixit propheta ^{quando} ^{quoniam} ingressus fuit ad ^{Achaz} ~~Achaz~~ regem, nonne dixit: Pete tibi signum a Domino Deo tuo in profundum inferni sive in ~~excelsum~~ ^{excelsum} supra: Et ille male atque superbe respondit: Neque petam neque temptabo Dominum. Quid dixit propheta: Audite ergo, ^{dixit} ~~dixit~~ David, numquid parum est vobis molestos esse hominibus quia molesti estis et Deo meo? Propter hoc ^{dedit} ~~dedit~~ Dominus ipse vobis signum, et quod signum sive miraculum dabat Dominus vobis: quia ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur nomen ^{em} ~~em~~ eius Emanuel, quod interpretatur nobiscum Deus. Unde respondete michi, o iudei, si propheta dixit: Pete signum in profundum inferni sive in excelsum supra.

(1) In. 64. l. No signe del todo a la Vulgata. (2) No ipse le Vulgate, notez la traduction de la phrase hebraïque: "alma", par "invenicula".

Si veritatem non negabitis hoc quod dicitis quod in Achaz impletum fuit non fuit signum in profundum inferni neque in excelsum supra, ymo fuit in terra, et propheta non dixit ^{neque} locutus fuit quod peteret signum in terra et similiter quod signum seu miraculum esset si uxor tua vel sua vel alicuius pareret; hoc non esset signum neque miraculum quia naturaliter mulieres (Fol. 10v.) , suscepto semine viri, concipiunt et pariunt. Sed si virgo pariet sine semine, hoc esset signum et miraculum magnum, et ita ^{quando} ~~quoniam~~ Virgo Maria concepit et peperit Filium, que virgo erat et sine ^{semine} ~~semine~~ concepit, quia per os angeli concepit de Spiritu Sancto, et quod hoc sit verum audite Moysen, libro, Leviticus, cap^o XII°, in precepto quod dedit ut mulieres que suscepto semine masculum pareretur per xl dies eas immundas esse precepit. Tu ergo preceptum istud cum conditione ⁽ⁱⁿ⁾ ~~posuit~~, ^{quando} ~~quoniam~~ dixit: mulieres que suscepto semine, quia sciebat Virginem sine semine parituram. Et ideo non fuit ausus dicere de omnibus mulieribus nisi de illis tamen que suscepto semine masculum parerent, quare hoc apertum est quod in ~~in~~ beata Maria impleta fuit illa propheta et eciam alibi idem Ysaia hoc affirmat dicens, cap^o. XLV°: Rorate celi de super et nubes pluant iustum, aperiatur terra et germinet Salvatorem suum et iusticia oriatur simul; ego Dominus, creavi eum. Vos bene scitis quod naturaliter terra germinat et portat vinum, frumentum, oleum, fructus, erbam, et alia sibi naturalia. Homines vero non germinant neque portant, neque unquam portaverunt nec iam portabunt et ideo intelligitur spiritualiter in Maria Virgine quia omnis caro terra est, et nemo unquam terra fuit neque iam erit qui possit vocari Salvator nisi Dominus Ihesus Christus solus qui fuit et est verus Deus et Salvator mundi .

Dixerunt iudei:—Ubi hoc invenisti quod messias sit Deus? [Respon- dit Ighetus:—Audite Ysaia dicentem, cap^o VIII°: Parvulus enim natus est nobis et Filius datus est nobis, (Fol. 11), et factus est principatus super humerum eius, et vocabitur nomen eius admirabilis, consiliarius Deus, Fortis et princeps pacis, pater futuri seculi; multiplicabitur eius imperium et pacis eius non erit finis super solium David et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iusticia modo et usque in sempiternum. Videtur vobis, o iudei, si Messias a propheta vocatur Deus. [Dixerunt iudei:—Non dicit Deus sed Dominus, et nos debemus credi et non vocari quia a nobis habuistis scripturas, sed vos decepti estis, quia scribitis sicut vultis et non secundum veritatem.] Respondit Ighetus:—Miror de vobis quomodo ausi estis hoc dicere seu loqui. Nonne Dominus Deus est? Et quis

11/ Is. 48, 8. Aliter ique a le Vulgate (2) Is. 9, 6-7. Signes la Vulgate

Dominus nisi solus Deus? Et quis est Pater futuri seculi nisi Deus?
Et admirabilis consiliarius, princeps pacis, nisi solus Deus? In homine nunquam fuit nec iam erit talis virtus, nec esse posset; et hoc negare non potestis. Iterum Abacuch propheta et in fine terti capitulo: "Ego autem in Domino gaudebo et exultabo in Deo, Ihesu meo" (1)

Dixerunt iudei: Nonne in tempore Messie conflabunt gladios suos in vomeres, et lanceas suas in falces, et non levabit gens contra gentem gladium, et ecce nunc quomodo totus mundus est in guerra et ~~specialiter~~ ~~spiritualmente~~ terra tua de Janua cum pisanis, et pene omnes reges et principes terrarum guerram habent in simul, et ecclesia romana, et non credimus quod tu scias inter christiano terram seu provinciam que pacem habeat. Quomodo erga venit Messias quem tu dicis venisse et facis de Christo tuo Messiam.

Ignetus respondit: Inter bonos et iustos semper est pax. (Fol.11v.) et inter iniquos et invidos est guerra, et si vos bene intelligissetis ea que prophete dixerunt profirmo non opponeretis michi hoc quod apposuistis; et ideo volo scire a vobis quantum debet regnare Messias?

Dixerunt Judei: Dicis tu quantum ipsum regnare credis.

Respondit Ignetus: In eternum; et regni eius non erit finis. Et ideo, o iudei, si non est impletum implebitur, et sicut dixi vobis: Si bene intelligetis prophetam ipse dixit, videlicet Ysaias, cap^o II° "In diebus novissimis erit preparatus mons domus Domini in vertice montium et elevabitur super omnes colles et fluent ad eum omnes gentes; ibunt populi multi et dicent: Venite, ascendamus ad montem Domini et ad domum Dei Jacob et docebit nos vias suas et ambulabimus in semitis eius; quia de Syon exhibit Lex et Verbum Domini de Ierusalem, et iudicabit gentes et arguet populos multos, et conflabunt gladios suos in vomeres et lanceas suas in falces; non levabit gens contra gentem, gladium, non exercebunt ultra ad prelium; domus Jacobi venite et ambulemus in lumine Dei nostri

quid vobis videtur, o iudei, Et ecce Ysaias dicit ^{In diebus novissimis etc. Et Micheas, propheta eodem capitulo III°} cap^o III° qui similiter loquitur dicit: ⁽²⁾ In novissimo dierum, et similiter dicit: Quia populi unusquisque in nomine ⁽³⁾ Dei nostri in eternum; et ultra certe hec omnia implebuntur in die iudicii. Et hoc aperte monstrat propheta Ysaias, cap^o II°, in eo quod dicit: "Et iudicabit gentes" similiter dicit "et elevabitur Dominus solus in die illa et idola penitus conterentur et intrabunt in speluncas petrarum et in voragines terra

a facie fortitudinis Domini et gloria maiestatis eius, (Fol.12) cum surrexerit percutere terram, in die illa proiciet homo ydola argenti sui et simula-

lacia auri sui que fecerat sibi ut adoraret talpas et vespertiliones et

manus de P. lina
de G. m. 1874

F.11v.

Fol.12

(1) Vers 18. Se transcribe la copierion de le vulgate: "in Deo, Ihesu meo" pero festuamente habria que traducir: "in Deo, salvatori meo". (2) Is. 2, 2-5. Segue vulgate. (3) Mt. 23, 31.

ingrederentur fissuras petrarum et cavernas saxorum a facie fortitudinis Domini et a gloria maiestatis eius cum surrexerit percutere terram. ⁽¹⁾ Videtur vobis, o judei, quod aperte demonstrat propheta die iudicii quia non semel sed bis dicit: Cum surrexere Dominus percutere terram. Certe in die illa omnes cognoscent Filium Dei, Dominum meum Iesum Christum, et ibunt iusti et christiani boni et fideles in nomine eius in eternum et ultra, et ydolatrici et iudei in nomine deorum suorum in ~~in~~ infernum. Et quod hoc verum sit quod superius vobis dixi, Micheas propheta aperte declarat. De autem uno perpendo de vobis quia licet non confiteamini, tacetis? et quid tacet, affirmat; et scio et certus sum quod satis melius intelligitis quam ego nescio dicere vobis, et inter vos vulgariter dicitur: Fiat solucio infra mensem unum. ⁽²⁾ Et si solucio fit in ultimo die mensis non est ipsi alicuius reprehensio et sic est de Christo quoniam in tempore Christi omnia implebuntur et sine dubio sic intelligendum est et non est aliter.

Judei dixerunt:—Micheas propheta dicit, cap^o IIII°, in illo loco ubi loquitur de hys: "Non sum et gens adversus gentem gladium et non dicent⁽³⁾ ultra debellare et ~~te~~ ⁽⁴⁾ ~~de~~ ^{subtus} ~~bit~~ ^{us} vir ~~super~~ vineam suam, et subtus ficum suum et non erit qui exterreat, Tu, vero, hoc quomodo intelligis?"

Respondit Ighetus:—Sicut et vos quia scitis quod vinea vinum portat et vinum forcius est per omnibus surculis lignorum, ficus enim dulcior est omnibus fructibus; et hoc intelligitur (Fol. 12v.) in ~~in~~ iustis qui in regione beata erunt, quia in fortitudine et dulcedine stabunt quoniam nec ~~part~~ ^{part}iebunt nec dolorem sentient quia dolor et tristitia ibi penitus locum non habent, neque aliqua alia contraria que saluti hominis sunt inimica, et quod ita debeat intelligi monstrabo vobis, quoniam quando arbores se congregaverunt in simul dixerunt ad ficulneam: Regna super nos, et ipsa dixit: Non regnabo; nolo dimittere dulcedinem meam. Et ad vitem dixerunt: Regna super nos; et ipsa dixit: Nolo dimittere vinum meum."

Dixerunt judei:—Nonne Salomon appellavit mulierem mecham in illo loco ubi loquitur, cap^o XXX° Proverbiorum, de volatu aquibe et semita serpentis ~~in~~ impetra et de via navis in pellago. ⁽⁶⁾

Respondit Ighetus:—Si vos velletis me auscultare ego vobis dicerem de his que sunt et que est rei veritas. Sed scio, et certus sum, quod vos non potestis sufferre audiendi veritatem.

Dixerunt judei:—Ita faciemus.

Dixit Ighetus:—Ergo si audire vultis patienter dicam vobis; vos scitis quod diabolus ~~amplam~~ ^{amplam} ~~viam~~ ^{viam} habebat tunc in mundo quoniam gentes Deum ignorabant et

(1) L. 2, 17-21, (2) entre lignes: tunc est contradictum quia non est tunc solutio infra mensem sed contra.

(6) Cf. Fol. 20, 19 Portlande, Raygne congein al. m.
 (5) Et insidie: imperibus
 (4) Et m. dice: fodebit
 (3) Et m. dice: dicent.

ydola vana et multa manufacta faciebant; sed postquam veritas de terra orta est, ut in David legitur, id est, postquam Mesias, quod dicitur Christus, de Maria Virgine natus fuit et iusticia in eo prospexit, id est, semita in petram, id est, Christus qui dicitur Messias convertit, qui pro firmitate petre interpretatur. Et ideo vestigia illa et semita in diabolo concessa fuerunt permanere, ut homines veluti aurum in fornace probarentur, ut illius amore et timore illa vestigia mala et semita dyaboli superaretur aut in illis malis operibus perscrutaretur, (Fol. 13) Vos vero scitis quod nemo est tam iustus quod a diabolo non temptetur, idcirco illi qui propter Deum opera dyaboli superaverunt in eterna beatitudine merito remunerabuntur. Illi vero qui vestigia ac semita dyaboli non vitare neque superare voluerunt in eterna dampnatione, scilicet in inferno cruciabuntur, et ideo semita illa in petra dicitur remanere, ut boni et mali, sicut vobis dixi, quasi aurum in fornace probarentur; de via vero navis si vultis audire, vobis exponam secundum meum intellectum.

Qui iudei dixerunt: -Audiamus.

Dixit Ignetus: -O; judei, vos scitis quando naves per mare vadunt nulla via ante apparet nec antecedit, et Deus eas ad portum salutis adducit. Hoc significat homines qui usque in finem in Dei servicio permanent et eius opera operantur et similiter nescientibus viam ad portum ^{salvacionis} ~~salvacionis~~, id est, ad vitam eternam, adducit. Et si vultis dicere de navibus que aliquando rumpuntur, he sunt illi homines qui ad tempus credunt et in tempore temptationis recedunt, veluti illi qui in principio Dei servitio se committunt, et post retro pergunt, opera prava et perversa exercendo. Isti vero voluerunt permanere in pelago, donec tempestas recedere, quia post modum tempus congruum flaret quod ad portum salutis eos perduceret nec temptationes illas diabolicas superare voluerunt neque vitare. Sed ut abhominabiles in malis operibus et maliciis per se ^{verare} ~~verare~~ ~~et sic~~ et sic in periculum incurrunt et in inferno dampnantur; sicut naves ille naufragando ad saxa et ad terram perveniunt et rumpuntur. Et hoc est quod intelligitur de via navis et de volatu aquile et de muliere mecha (Fol. 13v.)

11. In the line: id est, idolatrie

Fol.13v. vobis loquar.

Dixerunt judei:—Satis audivimus et multum delectat nos audire te et miramur unde hoc scis et nos facere habemus. ⁽¹⁾ [Et dixit magister maior: Ego] ⁽²⁾ plures infirmos in curam habeo, et oportet me eos visitare quia medicus sum et scienciam habeo phisicalem.

Dixit Ighetus ei:—Si medicus es, corporum et animarum esto, quia plus proficies infirmis cura animarum quam corporum. Et vos audistis quid est et certe veritatem melius me scitis. ⁽³⁾ Et adventum Messie, id est Jesu Christi, cognoscitis et intellexistis. Et cavete vobis ne amor carnis et filiorum decipiamini, et ab infidelitate id est cupiditate mala ^{acquirendi} ~~accidendi~~, quia infidelis homo est qui injuste illud ^{acquit} ~~acquit~~ et illa acquisita in dampnum anime vertuntur.

Dixit judeus:—Magister, Vesperum est, ita est veritas, ut dixi vobis, quia medicus sum, et oportet me ire ad videndum infirmos, et vos de terra ista modo recedere non debetis, et simul erimus omni die, quia in veritate de vobis dico quod multum gaudeo de hoc quod locutus ~~sum~~ fui vobiscum, et quod vos cognosco. Et sic statuerunt inter se ut sequenti die dominica simul in aliquo loco essent, et ibi esset unusquisque ^{ipsorum} bonis armis ⁽⁴⁾ munitus ut suam possit fidem viriliter defensare, quo dicto, surrexerunt.

Ut quia bonum est ad animum lectoris audire et intelligere de reliquis ~~unde~~ ^{at} de volatu aquile et de muliere mecha, voluit Ighetus predictus declarando exponere cuncta interrogata ut de his possit veritatem ^{clare} ~~clare~~ et aperte respondere. [Primo de volatu aquile (Fol.14r) dicendum. Omnes scire debent quod volatus aquile in aere est levius aliarum avium et volans tam

altius volare dicitur quod radii solis eius alas in flammam accendunt. Aquile volatus bonos homines et fideles viros significat, qui pro amore celestis patrie mundum dereliquerunt et omnia que habent et pauperibus erogant et in silvis et cavernis magnis habitant ut digne Deo servire possint, solitariam vitam ducunt et sic mentes istorum Dei servorum ~~aliqui~~ ^{id est} cuius mentibus aliorum volare dicuntur qui servicium Dei perfectius aliorum faciunt et sic merito aquile et ale dici possunt. Quoniam sicut aquila, ut superius dictum est, tam altius dicitur evolare quod radii solis eius alas incendunt, sic mentes istorum fidelium alteram vitam studiose et mundo corde ducunt et faciendo corda eorum ⁽⁵⁾ igne Spiritus Sancti inflamantur.

Mulier vero illa mecha dicitur ecclesia, que quippe congregatio fidelium nuncupatur veluti synagoga congregatio judeorum appellatur, quamquam diu in gentibus que Deum verum ignorabant et ydola vana muta et surda ador-

(3) Entre l'inees: Sicut, nunt epodix, ita esse verum.
(4) Entre l'inees: argumentis pro parte sua

F.14r.

(1) Entre l'inees: quia sumus occupati ad alia (2) Entre l'inees: Sicut, morse David

bant templum habebant ubi congregabantur in quo ydola sculpebant et pro Deo adorabant; et donec congregacio illa in tanto errore permansit, merito talis infidelium congregacio mecha dici potuit. ⁽¹⁾ Sed postremo facta est congregacio fidelium et vera sponsa, eo quod accepit Christum in sponsum ut in Canticis Canticorum de eodem sponso et sponsa Salomon ~~et~~ clamando dicit: "Osculetur me osculo ori sui quia meliora sunt ubera tua vino, fragrantia unguentis optimis, et ~~ecce~~ ecce sponsa et filia etc." ⁽²⁾ (Fol. 14v.)

F.14v. Postquam igitur ecclesia talem sponsum accepit merito non in totum prius peccasse, sed peccasse tanquam illa que stetit coniuncta alteri viro quam proprio et vero et succubuit non tantum alteri viri sed pluribus, et ideo duplex potest appellari quod fuit mecha: Primo in eo quod aliis viris et pluribus subhesit. 2º quia subhesit ipsis quorum nullus erat verus vir eius dici potuit, ut propheta adimpleretur et postea mechationem quam prius fuerit sordidata ita purgata et derotata fuit. ⁽³⁾

David Propheta de ea testat^{ur} dicens: "Mirra et gutta et cassia a vestimentis tuis a domibus eburneis, tantum amicta varietatibus; et ideo David subiungendo ait: "Quia concupivit rex decorem tuum." Unde sicut omnis lector si dixerit et corde tenuerit que scripta sunt, plene et aperte respondere poterit. Veniamus autem ad id quod fuit. Veniente autem die dominico iterum in simul fuerunt predictus Ignetus et predicti iudei cum pluribus aliis iudeis in domo cuiusdam magistri iudei, in qua multitudo magna librorum erat. [Et dixit magister ~~Ignetus~~ Igneto: - Vis tu opponere nobis an vis quod opponamus tibi?] Ignetus respondit: - Dicite quod vultis, et ego respondebo vobis.

libros in casa del iudeo

Dixerunt iudei: - Tu dicis Messiam venisse, unde oportet te monstrare ipsum venisse, et discimus tibi quod de testamento ^{mo} nichil loquaris, quia de eo nichil credimus, quia si crederemus cristiani essemus. Unde per prophetias oportet te Messiam monstrare venisse quod iam facere non valebis.

Respondit Ignetus: - Ego Messiam venisse aperte monstrabo ~~vobis~~ ^{vobis} et vobis probabo et non per unum (Fol. 15 r.) ex prophetis sed per omnes

Fol.15

(1) Entre lineas: Solvet, non habent verum maritum, sed habent maritos plures, cum nullus erat Deus.

(2) Cant. 1, 1... (3) Entre lineas: Solvet, accipiendo postmodum recognitionem veri sponsi, scilicet Christi.

(4)

Dixerunt iudei: Tantummodo per unum proba, ^{quoniam} ~~quam~~ si per unum probabis etiam per omnes probatum erit.

Respondit Ignetus: - A quali ex prophetis vultis quod initium faciamus.

Dixerunt iudei: - Iam diximus tibi de quo vis loquere.

Ignetus dixit: - Incipiendum est a primo, videlicet de Ysaia. ^{Et} videmus quid dixerit Ysaias in visione sua prima et in principio sermonum suorum. ^{Et} ~~quoniam~~ quid dixit: Dixerunt iudei: (1)

Respondit Ignetus: Vos dicatis qui tantos libros habetis. Accipite librorum Ysaie et legite.

Tunc iudei, accepto libro Ysaie, ceperunt legere et dicere: "Audite celi, et auribus percipe terra, Dominus locutus est: filios enutrivit et exaltavi, ipsi autem spreverunt me. Cognovit bos possessorem suum, et asinus ~~pre~~ presepe domini sui. Israel autem non me cognovit et populus meus non intellexit. Venti peccatrici, populo gravi iniquitate, semini nequam, filiis sceleratis; dereliquerunt Deum, blasphemaverunt sactum, ^[Israel] alienati sunt retrorsum." (2)

Dixerunt iudei: - Quid super hoc dicere vis?.

Respondit Ignetus: - Audite prophetam quia legentes non intelligitis, et multum miror si ita dure cervicis estis. Ego non video ^{modo} quoniam ^{modo} apertius unquam possit dixisse de adventum Christi sive Messie ~~quoniam~~ ^{modo} iste dixit.

Dixerunt iudei: - Nobis non videtur ita apertum sicut dicitis quia hec verba nichil tangunt ad Messiam. Imo locutus fuit ~~propheta~~ ^{propheta} super peccatis et viis malis patrum nostrorum.

Dixit Ignetus: - Nonne dicit: filios enutrivit et exaltavi, ipsi autem spreverunt me: Hoc totum impletum fuit in Christo quem ~~docentem~~ ^{docentem} in synagogis et signa ac prodigia facientem (Fol. 15v.) magna spreverunt patres vestri; samaritani autem et publicani acceperunt eum et cognoverunt, et ipsi eum cognoscentes in eum crediderunt, ^{sed} ~~scilicet~~ patres vestri spreverunt eum; et hoc totum factum fuit ut adimpleretur quod per David dicitur: "et spreverunt me ydumei, alienigene autem amici facti sunt".

Dixerunt iudei: - Tu de Ysaia loquere et dimitte David quia si de David loqui vis nimis haberes ~~ad~~ ^{ad} faciendum, quoniam in hoc dixit David, ~~quando~~ ^{quando} ~~niam~~ persecutus fuit Saul Regem Ierusalem, quod sui ~~dereliquerunt~~ ^{dereliquerunt} eum cum philisteis sicut ^{scriptum} scriptum est in Libro Regum de David.

Ignetus respondit: - Ego dixi et dico quod David locutus fuit in persona Messie et non in sua, et audite quomodo ^{quando} ~~quoniam~~ dixit: "Et dederunt in escam meam fel et in siti mea potaverunt me aceto"; Ubi unquam invenistis quod David fuisset unquam potatus felle et aceto? Hoc nunquam fuit,

(1) Osee, aburbaron de profeta per Ignetus. (2) Is. 1, 1-4. Sique a Vulgate. (3)

Christus autem sic. ^{Et} alibi dicit David; et ^{enim} homo pacis mee in quo spe-
 ravi ⁽¹⁾ qui edebat panes meos magnificavit super me supplantacionem. Ubi un-
 quam traditus fuit David ad discipulo pace sicut Christus fuit, Vos debetis
 scire, iudei, quod iste ~~Mesus~~ ^{Mesus} est ille ~~Mesus~~ traditus a discipulo pace, ut
 dicit David, ~~XI°~~ ^{XXI^o} psalmo: "Super cuius vestem miserunt sortes" ⁽²⁾ ut dixit David,
 psalmo XXI°: "Qui fuit inventus sine peccato" ut dicit Ysaias, cap^o LIII°
 "Qui ascendit in celum" secundum David Ps^o LXVII° ( )

Dixerunt iudei: - Non vadas per ambages ^S; de quo incepimus loqui loquamur,
 revertamur ad Ysaiam.

Respondit Iagnetus: - Placet michi. ~~Scilicet~~ ^{Sed} oportet ut testes testibus
 (Fol. 16) adhibeantur et dicta eorum vera comprobentur et cum probata fue-
 rint et vera ab hominibus cognita, tunc poterunt ad fidem produci. Ideo dixe-
 runt iudei: - Sed vide quod Ysaias dixit: "Terra vestra deserta, et civitates
 vestre succense igni" hoc dixit de destructione Nabuchodonosor quam ipse
 fecit civitati sancte Ierusalem cum exercitu suo quem de Babilonia duxit.

Respondit Iagnetus: - Dicite michi, o iudei; Si quis vellet ascendere in
 turrim magnam, nonne oporteret primum per hostium castris introire; et de cas-
 tro hostium turris; et cum fuerit in aula turris tunc ascendere de scala
 in scalam quousque fuerit in capite?

Iudei dixerunt: - Ita est veritas, sed quid faciunt hec verba Messie?
 Iterum dixit Iagnetus: - Si quis vellet saltare de foris et ascendere per ~~foramina~~
~~foramina~~ foramina non videret que intus sunt; nec eciam que deforis ⁽²⁾ quia
 saltat sicut sagitta vadit.

Dixerunt iudei: - Si vis respondere nobis responde, aut surgamus et eamus
 quia de turribus nec de castris non loquitur propheta. Sed hec verba sunt
 hominis substraentis a veritate et re vera molentis ad fabulas.

Respondit Iagnetus: - Ego nolo subtrahere me ⁽¹⁾ a veritate pro fabulis; vos
 autem sic, quia sicut dixi facitis, incepistis, enim, legere et que scripta
 sunt dimittitis et tacetis. Et queritis foramina et non talamos sicut fa-
 ciunt mures. Sequemini quod scriptum est et quod sequitur quia vos vultis
 sive creditis ascendere turrim de foris per foramina et hoc facere non po-
 testis; unde videamus quid dicit propheta et que secuntur, quia vos dimi-
 sistis super quo percuciam vos ultra addentes prevaricacionem; ~~omni~~ ^{omne}
 caput languidum (Fol. 16v.), omne cor merens a planta pedis usque ad verti-
 cem non est in eo sanitas. Vultus et livor et plaga tumens non est ^{ya} ~~caum-~~
 ligata neque curata medicamine neque fota oleo, Terra vestra deserta, civi-

(5) Entre líneas: Propter faciem et subterum elyptorum sui

(1) Entre líneas: quia prodidit cum salutatione in signum pacis.
 (2) Salm. 21, 19. El ms. está alfoalterado ( ) Salm. 67, 19 ( )

tates vestre succense igni regionem vestram coram vobis alieni devorant et desolabitur sicut in vastitate hostili et derelinquetur filia Syon sicut ^{in vinea} braculum in vinea et sicut ^{in cucumerario} turgurium in cucumerario et sicut civitas que vastatur nisi Dominus exercitum relinquisset nobis semen quasi Sodoma fuisset et quasi Gomorra essemus silens; unde, o iudei, audite verbum et notate bene ipsum quia propheta dicit super quo percuciam vos ultra ad dentes prevaricationem ^{hic ostendit} propheta quod alia percusserit vos in eo quod dicit ultra quia civitas Ierusalem numquam fuerat destructa ante tempus Nabuchodonosor, est ita? dixit Iagnetus.

Responderunt iudei: -Ita fuit veritas. Iterum dixerunt iudei: Quoniam locutus fuit propheta de Crastino et non de hodie, ^{quomodo} quoniam dicere potes hoc quod dicis, et unde veniunt tibi hec ^{verba} nonne melius intelligendum est de priore vastacione quam de ultima? Quia si propheta de ista vastacione seu captivitate, quod si ^{in isto} in isto passu propheta intellexissem de ista vastacione presenti in qua ~~sumus~~ nunc sumus, saltem ante alicubi fecisset aliquam mencionem de illa facta per Nabuchodonosor. Scilicet cum de illa nullibi contem fecerat mencionem; videtur quod hic ^{in isto} in isto passu de illa tamquam de primo nominata intelligendum sit. Probat autem Iagnetus quod non est verum quod ^{fecerat} fecerat propheta alibi mencionem de alia Nabuchodonosor et ^{ostendit} ostendit quod ubi propheta tractat de (Fol. 17) progressu suo ad Ezechiam ibi facit mencionem de illa Nabuchodonosor tamquam de prededente ad istam ergo videtur quod ^{in isto} in isto passu intellexerit de ista alia presenti in qua nunc ~~sumus~~ ^{sumus} in qua sumus exules per diversam terram loqueretur primo locutus fuisset de priore captivitate. Unde non est intelligendum nisi de illa vastacione quam fecit Nabuchodonosor nec aliter locutus fuit propheta.

Iagnetus respondit: -Et si ego faciam vos confiteri quod de ista captivitate in qua nunc estis loquitur propheta et non de illa quid dicetis?

Dixerunt iudei: Hoc iam non confitebimur nisi forsitan mentiri vellemus.

Dixit Iagnetus: Videamus, o iudei, Ysaïam prophetam ^{quando} quando introivit ad Ezechiam regem tunc tempore ^{quando} quando rex Babilonis misit ad eum libros et munera, Ezechie ostendit eis omnia que inventa sunt in thesauris suis, quid dixit Ysaïas propheta Ezechie regi.

Dixerunt iudei: -Et quid?

Iagnetus respondit: -Introivit autem Ysaïas ad regem Ezechiam et dixit ei: -"Quid dixerunt isti viri et unde venerunt ad te", et dixit Ezechias: -"De terra longinqua venerunt ad me de Babilonie". Et dixit Ysaïas: -"Quid viderunt in domo tua?", et dixit Ezechias: -"Omnia que in domo mea sunt viderunt; fuit res quam non ostenderem in thesauris meis", et dixit Ysaïas ad Ezechiam: -"Audi verbum Domini exercituum, et ecce dies veniunt et omnia auferentur que in domo tua sunt et que thesauri auferunt patres tui usque ad diem hanc Babilonem non relinquetur quicquid, dicit Dominus, et de filiis tuis qui exhibunt dete quos genueris tollent et erunt eunuchi in palacio regis Babilonis", ^{ostendit} Quid vobis videretur ~~(Fol. 17 v.)~~, o iudei, confi (Fol. 17 v.) temini veritate, et nolite mentiri quia aperte monstrat captivitatem illam et nominatim dicit de rege Babilonis. Sed in principio non loquitur de Babilone, ymo dicit ~~de~~ civitates vestre erunt succense igni et regiones vestre coram vobis alieni devorant et desolabitur sicut in vastitate hostili, et ecce nonne estis cottidie devorati et ab omnibus vilipensi et pro nichilo habemini et bene estis sicut ~~in vinea~~ ^{in cucumerario} braculum in vinea et sicut turgurium in cucumerario

in uno loco precise, in domo sancta, audite Malachiam, cap^o. I, Non est michi voluptas in sacrificiis (Pol. 18 v.) vestris quia ab ortu solis usque ad occasum nomine meum magnum est inter gentes que offerunt nomini meo sacrificium mundum et scire debetis quod de natura sua munda est aqua et vinum et farina pura de quibus nos christiani facimus sacramentum; non indiget mundacione et lavacione, sed synagoga indigebat lavare carnes sacrificiorum et purgare ventres animumque in sacrificio offerbantur et lavare locum de pinguedine et sanguine sacrificiorum. Scilicet hoc sacramentum vini cum aqua mixtum quod facimus nos christiani plene et aperte describit Salomon, Proverbiorum Cap^o. VIII° cum dicit: "Clemencia tua edificavit sibi domum, excidit columnas VII, inmolavit victimas suas, miscuit vinum et proposuit mensam suam, misit suas ut vocaret ad artem civitatis. Si quis est parvulus veniat ad me et insipientibus locutus est; Venite, comedite panem meum et bibite vinum quod miscui vobis." Quid est ergo, illi dei, mensa parata sapientie Altissimi nisi altare? Quid panis et vinum mixtum nisi sacramentum de pane vino et aqua quod fit in altare? Qui insipientes vocati ancillas suas, nisi nos christiani qui ignorabamus Deum, vocati per apostolos? O iudei, per fidem aperite oculos cordis; et videte, audite et intelligite quod hec omnia in vobis impleta sunt et festivitates vestre pro nichilo habentur; quid super hoc dicere vultis? Certe, contradicere non potestis; sed qui tacet affirmat et accedit vobis.

Dixerunt Iudei: - Ysaïas dicit, cap^o. VII : "Ecce mulier pariet, et pariet filium et vocabitur ^(Pol. 19) nomine eius Emanuel". Hoc non voluit adimpleri in filio Acha.

Dixit eis Iagnetus: - Responde michi ad ea que ante dixi vobis de Ysaïa, confidentini et nolite esse reprobi.

Responderunt iudei: - Satis esset dicendum super hys que dixit Ysaïas, sed nolumus quia non est tempus, sed responde nobis ad ea que tibi opposuimus, si propheta illa debuit in filio Acha.

Respondit Iagnetus: - Unum tamen verbum volo dicere ad quod respondeatis michi et ego postea respondebo vobis. Dicatis michi, o iudei, quia de causa est quod ~~peccatum~~ ~~fecistis~~ peccatum fecistis pro quo Dominus percusserit vos et dederit vos captivos omnium gentium et servos. Scimus enim quod sicut vobis predixi in captivitate Nabuchodonosor, vos misit Deus propter vitulum quem ^{em} fecistis, Est hoc verum?

Dixerunt iudei: - Verum est.

(1) Mal. 1, 11. (2) Prov. 9, 5. (3) Is. 7, 14.

An ista

Dixit Ighetus: ~~Nostra~~ autem captivitate iam stetit ^{is} annis .M.CC.XL. unde est hoc.

Dixerunt iudei: ~~Tam~~ tibi diximus non audemus ad hoc respondere, quia in potestate nostra non sumus. Sed responde nobis ad hoc quod tibi diximus.

— Postquam vobis placet ego respondebo vobis per Ysaïam prophetam cap^o. VII. ^{quando} ~~veniam~~ intravit ad Achaz. Ipse dixit ei: "Pete tibi signum ^{a Domino} ~~ad nomine~~ Deo tuo in profundum inferni sive in excelsum supra." Ille vero male atque superbe respondit: "Non petam neque temptabo Dominum." Et dixit propheta: "Audite ergo, domus David; Numquid parum est vobis esse molestos hominibus quia molesti estis et Deo meo? Propter hoc dabit Dominus ipse vobis signum. Ecce virgo concipiet et pariet filium, et vocabitur (Fol. 19 v.) nomine eius Emanuel, quod interpretatur: Nobiscum Deus, butirum et mel comedit ut sciat reprobare malum et eligere bonum." (2)

Dixerunt iudei: "Tu debes scire quod Achaz tunc obsessus erat ^{a/p} ~~Arsim~~ rege Sirie et ^{Faced} ~~Fatra~~ filium Romelie, regis Israel, et preliabantur cum eo, et scis quod Dominus locutus fuit ad Ysaïam, cap^o. VII°, et dixit ei: "Egredere in occursum Achaz et cetera" que scripta sunt in Ysaïam et propter hoc dedit ei propheta signum dicens: "Ecce mulier concipiet et pariet filium et concepit uxor Achaz et peperit filium."

Respondit Ighetus: "Miror de vobis quod ita in demencia loquimini et contra veritatem et contra vos ipsos; non ⁿ scripturam ^{enim} est habetis? Alma concipiet et pariet, et alma hebraice virgo interpretat, similiter et propheta dixit: "Pete signum a Domino ⁱⁿ profundum inferni sive in excelsum supra." Dicite, o iudei, quod signum est vel esset, si uxor tua vel alicuius alterius conciperet et pareret; non esset hoc signum. Scilicet magnum signum et miraculum magnum fuit ^{quando} ~~quonia~~ virgo concepit et peperit filium. Similiter non dixit: "Pete tibi signum in terra", quia hoc quod dicitis signum in terra esset, unde ipse Dominus signum de celo dedit dicens: "Audite ergo [David] domus", quia sicut scitis, Virgo Maria de semine David.

Dixerunt iudei: "Nos tibi diximus quod hoc ^{veri} ~~veniet~~ nato filio Achaz.

Respondit Ighetus: "Totum credo et bene debuit evenisse, auditum in terra tam magno signo quomodo fuit illud, ^{videlicet} ~~verum~~ quod Virgo deberet concipere et parere filium Dei salvatorem mundi. Et ~~e~~ tunc ipse cepit filius Dei signa facere in terra, et quia pro annuntiatione prophete gaudium fuit in terra et licet tunc gentes non

(Fol. 20)

(1) L. 7, 11. (2) L. 7, 12-15 (3) L. 7, 3.

intellexissent verbum prophete, ipse Dominus cuius nativitas annunciata esset in mundo, voluit illis consolacionem facere, qui venturus tunc erat ad salvandum omnes credentes in eum. Et similiter non fecit mencionem propheta cuius esset vel quo sive qualis esset virgo, scilicet tamen in proprie locutus fuit, quia sola fuit virgo que peperit, ~~beata~~ Virgo Maria de semine David ut adimpleretur quod Dominus iuraverat David dicens, cap^o XXXI°: "De fructum ventris tui ponam super sedem meam." ( )

Dixerunt iudei:-In Salomone impletum fuit hoc, quod fuit rex post David, et cui totus mundus tributum dedit.

Dixit Iagnetus:-Quomodo dicere potestis quod Salomon sedeat super sedem Domini, ~~in~~ nonne in fine Salomon ydola adoravit? Et sedes Domini non est in terra, et quod ita verum sit, David dicit, psalmo .CXII^o: "Celum celi Domino terram autem dedit filiis homini" Et Ysaias, Cap^o. LXVI°, "Hec dicit Dominus: Celum sedes mea et terra scabellum pedum meorum" B)

Dixerunt iudei:-Et David dicit psalmo LXXI°: "Deus iudicium tuum regi da et iusticiam tuam filio regis, ⁽⁴⁾ et alibi: ⁽¹⁾ Reges Tharsis et insule munera offerunt et reges arabum et Saba dona adducent. Hoc totum fuit impletum in Salomone, quia reges Tharsis et arabum et Saba adoraverunt, munera Salomoni obtulerunt et sic scriptum invenies in libro Regum.

Respondit Iagnetus:-Bene scio et eciam de regina austri et de aliis multis. Sed respondete michi vos, qui sine aliis ⁽⁵⁾ volare credetis et accipitis corticem nucum et que nitus sunt dimittitis, et hoc vos decipit et sunt peccata vestra que tollunt vobis intellectum. David quid dicit (Eol. 20 v.) in psalmo ubi loquitur: "Deus iudicium tuum regi da et iusticiam tuam filio regis, ubi unquam invenistis quod aliquis terrenus homo iudicium habeat vel habere debeat nisi Deus solus; Deus habet iudicium et iusticiam et nemo aliis. Similiter sequitur ^(id est) iudicare, ad iudicandum, populum tuum in iusticia et pauperes tuos in iudicio, suscipiant montes pacem populo et colles iusticiam.

Iudei dixerunt:-Hoc totum contingit in tempore Salomonis, quia unquam Israel pacem non habuit nisi in tempore eius, et hoc tu scis. ^{Sed} scilicet legistis in libro Regum.

Dixit Iagnetus:-Ego patienter ascolto verba vestra et vos non mea nimis libenter

(1) Salu.

(2) Salu.

(3) Is. 66. 4

(4) Salu. 11, 4; Et ni. equivoce

(5) Salu. 11, 10.

el numero del Salu

comeditis de corticibus nucum. Sequemini psalmum et postea quod vultis dicatis.

— Et quid sequitur?—Dixerunt iudei.

Respondit Ignetus:—Iudicabit pauperes populi, salvos faciet filios pauperum, et humiliabit calumniatorem et remanebit cum sole et ante lunam in generacione et generacionem. Ascendit sicut plumam in vellus et sicut scillicidia scillancia super terram orietur in diebus eius iusticia et habundancia pacis, donec auferatur luna et dominabitur amari usque ad mare et cetera que secuntur. Que omnia fuerunt completa in Christo, quia Salomon numquam iudicavit neque iam iudicabit nec potest animas salvas facere neque aliquis alius nisi solus Deus; prout ipse dixit in eodem psalmo: "Parcet pauperi et inopi et animas pauperum salvas faciet, nec permanet cum sole nomen eius nec ante lunam; quis est qui permanet cum sole et ante lunam nisi Deus et Dominus Noster Yhesus Crhistus."

Dixerunt iudei:—Et tu iam dicis de nobis et que contraria sunt tibi taces, quia dixit, dominabitur a mari/usque ad mare, a flumen usque ad terminos orbis terrarum.

Respondit Ignetus:—Et Salomon hoc fecit, dicite michi. Imo video vos captivos. Et vos, magister, qui dicitis; Ego sum de parentela Sancte Marie de filiis Salomonis. Attamen de bene estis captivi ut alii et servus.

Dixerunt iudei:—In tempore suo Salomon dominus fuit sicut sequitur: Coram illo prociderunt reges, et inimici eius terram lingent; reges Tharsis et insule munera offerunt, et reges Arabum et Saba dona adducent.

Ignetus respondit:—Hoc non in Salomone inpletum fuit, sed in Christo qui adoratus fuit a magis, et munera ei obtulerunt, aurum, thus et mirram.

Iudei dixerunt:—Ita dicis tu et alii christiani, nos autem de hoc nichil credimus, et sicut diximus tibi, aliquid de Novo Testamento non apponas, quia penitus nichil credimus.

Respondit Ignetus:—Ego de Novo Testamento nichil appono, sed scilicet oportet me dicere qualiter et quomodo et ubi dicta prophetarum sint inpleta in Christo, et hoc bene dicere possum et etiam dicam vobis plus quod vos in vestris libris habetis hoc quod dixi. Et specialiter sicut Herodes occidi mandavit omnes pueros propter dictum magorum illorum qui dixerunt: "Ubi est et qui natus est rex iudeorum? Unde unquam visum vel auditum fuit quod per nativitatem unius pauperis pueri interficerentur omnes, sed iste Yhesus fuit ille puer super quo locutus est Deus per os Zacharie prophete, Cap. VIII, hoc, cum dicit: Exulta satis filia Syon, jubila filia

11) Cf. Salu 7, 4-8. 12) Salu 7, 12 13) Salu 7, 8 14) Salu 7, 9-10

Ierusalem ecce rex tuus venit tibi iustus et salvator, ipse pauper et ascendens super asinam et super pullum filium asine ^{11^o} et domine ipse Dominus Yhesus Christus fuit in hoc mundo, ipse contempsit (Fol. 21 v.) divicias et abicat carnales delectaciones nec habuit concupiscencias que sunt occasione peccati. Salomon non autem sic fecit et hoc numquam auditum fuit quod per nativitatem unius pauperis pueri interficerentur tot pueri nisi tunc quia vere natus erat rex iudeorum ^{quando} quoniam natus fuit ~~Yhesu~~ Christus filius Marie Virginis qui fuit et est Rex regum et Dominus dominancium et hoc dicit David in eodem psalmo; ^{11^o} Et adorabunt eum omnes reges et omnes gentes serviant ei, quia liberabit pauperem a potestate ^{11^o} et omnia que sequuntur de Christo sunt et in Christo impleta fuerunt.

Dixerunt iudei: -Miramur de te et quomodo tu contra te ipsum loqui potuisti quomodo adorant eum omnes reges et quomodo serviunt Christo omnes gentes; sarraceni, tartari et multi qui in seculo sunt non adorant Christum. Ymo dicimus tibi quoniam ~~de~~ ^{decuratores} ~~vos~~ deos habent et non habetis vos christiani.

Respondit Iagnetus: -Ego dico et affirmo quod dominatur a mari usque ad mare et quod adorant eum omnes reges et omnes gentes serviunt ei ^{id} et subiecta sunt ei. Nonne Deo subiecta sunt omnia visibilia et invisibilia? Et Christus non est Deus?

Certe Yhesus Christus filius Dei est. Respondit unus ex iudeis ^{Videlicet} qui vocabatur Rabbi: Ita est quantum ad Deum, scilicet quantum ad hominem, non.

Dixit ei Iagnetus: -Yhesus secundum divinitatem Deus est, et secundum humanitatem homo est Christus, et Christus grece, ebrayce dicitur Messias, et latine Salvator, et nemo salvator nisi Deus.

Alius vero iudeus, magister maior, dixit: -Ubi invenisti quod Messias sit Deus. Messias ^{quando} ~~quoniam~~ veniet erit homo sicut ego et tu, potens ex magna potencia; et nos liberabit de omni (Fol. 22) servitute et reducet nos in civitatem sanctorum Ierusalem et omnes naciones subiciet nobis.

Respondit Iagnetus: -Hoc erit ^{quando} ~~quoniam~~ lepores, leones equitabunt et calcaribus suis percucient eos. Tunc iudei incipient regnare.

Dixerunt iudei: -Non licet nobis de hoc simul tractare, scilicet responde nobis ubi invenisti messiam Deum esse debere. Respondit: -Alias vobis monstravi hoc, et eum monstravero vobis, et vos confiteri faciam messiam Deum esse, credetis in eum.

Dixerunt iudei: -Quod dicis observa, bene autem scimus quod si vellemus credere tibi ita esset.

11 Jac 9.9 (2) Salu. 11, 11

Respondit Ighetus: Nolo ut michi credatis nisi tamen modo veritati, si consentire volueritis et non negare, monstrabo vobis. Audite David dicentem, psalmo LXXXIII° "Videbitur Deus deorum in Syon,"⁽¹⁾ et Ysaïas dixit, "Videbitur omnis caro salutare Dei," et alibi Ysaïas aperte monstrat Christum filium Dei esse et Deum quia dicit: "Parvulus enim natus est nobis et filius datus est nobis et factus est principatus super humerum eius et vocabitur nomen⁽²⁾ eius admirabilis consiliarius; Deus fortis, pater futuri seculi et princeps pacis, multiplicabitur eius imperium et pacis eius non erit finis, super solium David et super regnum eius sedebit ut confirmet illud et corroboret in iudicio et iusticia a modo et usque in sempiternum; Zelus domini faciet hoc et hoc confitemini, iudei, confitemini veritati et nolite esse increduli sed fideles. Accipite sacrum baptismum et discite bene facere recedentes ab usuris et maliciis vestris, et sic cognoscetis Messiam venisse et Deum esse salvatorem omni in se sperantium.

18
Dixerunt: Multum; (Tel. 22 v.) te exaltasti et non dicis verum quia non dixit propheta Deus fortis sed dixit Dominus fortis, sicut tibi dixi de Messia.

Respondit Ighetus: -Et quis est dominus fortis nisi Deus? quia qui moritur non est dominus fortis. Non audistis quod magni reges ~~morituri~~ mortui sunt in terra parvo tempore, mortuus est rex ~~Kardus~~ Karolus et rex Francie et rex Aragonum et qui maxime in mundo erant quante fortitudinem eorum si bene fecerunt in vita sua non inveniunt quia in iudicio iusti domini et fortes venerunt, unde, o iudei, vos nosce volo nemo dominus fortis nisi Deus; et propheta dicit "Admirabilis consiliarius et pater futuri seculi." Quomodo homo terrenus posset esse admirabilis consiliarius et pater futuri seculi? Vos qui magistri estis et doctores in Synagoga non vos decipiatis et ad minus si vos ipsos decipitis non decipiatis alios, quescitem^m agere per-verse et discite bene facere, quia de omnibus animabus eorum qui ad vestram doctrinam, Deo estis rationem reddituri.

Dixerunt iudei: -Tu honus nostrum non portabis: Scilicet revertamur ad hoc quod dixit Ysaïas, Cap^o. VII°, quod antequam puer sciat eligere bonum et reprobare malum, derelinquetur terra quam tu detestaris a facie duorum regum suorum. Hoc inpletum fuit in filio Achar, quod antequam crevisset puer fuit pax et duo reges subiecti fuerunt ei.

Respondit Ighetus: -Dicatis mihi, o iudei, in quo umquam talis virtus fuit, eligere bonum et reprobare malum nisi in Deo, non in ~~Abraam~~, non in ^{Isaac} ~~Jacob~~, non in

1) Salm. 83, 8
2) J.

(3) 6.7.16.

Jacob, non in Moyse, non in David, non in aliquo propheta umquam fuisse talem virtutem
 (Fol. 23) Invenistis quis sciret reprobare malum et eligere bonum ^{quoniam} ~~quam~~ vos scitis
 quod nemo sanctior David et peccavit, et nemo sapientior Salomone et peccavit, et ne
 mo forcior Sampson et peccavit; unde postquam nec in sa^{cto}, nec in sapiente, neque
 in forti hoc ~~virtus~~ ⁱⁿ fuit, ~~oportet~~ ^{scilicet} quod sit in sancto sanctorum, in Christo, de quo di-
 xit Daniel, cap^o VIII°: "Unguatur sanctus sactorum." (1)

Dixerunt iudei: -Dic nobis cur, seu qua de causa, prophecie non dixerunt aperte,
 veniet Christus filius Marie, et ipse erit Salvator omnium, et tali tempore veniet
 et baptizabitur, ut mentes omnem ⁱⁿ clare essent et intelligerent, et tempus adventus
 eius scirent ita ut nemo dubitarent de eo?

Respondit Ighetus: -Hoc totum fuit, et si non monstravero vobis tali tempore Me-
 ssias debet ~~te~~ venire, sive debuit, et venit, et debuit baptizari, et baptizatus fuit, et
 debuit occidi et occisus fuit, et qui eum megaverit de eius populo non erit. Et omnia
 prout melius et clarius scribi possent sic scriptum fuit et a prophetis nunciatum;
 et si hoc faciam credetis in eum?

Dixerunt iudei: -Hoc nos nescimus, tamen bene et firmiter scimus quod nemo pro-
 phetarum de adventum ~~diei~~ eius numquam locutus fuit.

Dixit Ighetus: -Ita fuit et monstrabo vobis.

Dixerunt iudei: -Dic.

Dixit Ighetus: -Ita impedit animam et peccatum tollit mentem et intellectum,
 unde ad cognoscendum et intelligendum diem adventus Messie, removeatur ira a cor-
 dibus et de peccatis peniteamini, et hoc facto intelligetis et cognoscetis diem sa-
 lutis et adventum Messie.

p. 88

Dixerunt iudei: -Honus ^(sic) multum facere desideramus. ^{Sed} ~~scilicet~~ si omnes clerici et
 fratres minores (Fol. 23 v.) et predicatores, doctores et sapientes christianorum in
 simul essent hoc facere non possent, et tu, qui mercator es, credis hoc facere, te
 ipsum decipis, ^{sed} ~~scilicet~~ melius et audacius decet te fabulari ^{quem} ~~quoniam~~ fratribus mi-
 noribus et predicatoribus quorum inter est disputare cum istis consuleret. Et volu-
 mus dicere tibi et affirmare quod in tempore domini Jacobi boni regis Aragonis, qui
 fuit pater domini Alfonsi qui nunc regnat, fuerunt apud Gironam ^{subinde referunt} ~~compositi~~ fratres predicatores
 et fratres minores et frater Paulus qui fuit iudeus, et multi alii peritissimi chris-
 tiani, et eciam quam plures legum doctores et disputaverunt cum meis iudeis. finis.

no lo
frone

(1) Jan. 9, 24.

(2) O ce, Jaime I el Conquistador

_____

qualis fuit? Interroga eos qui fuerunt et scies, et si finis fuit bonus pro christianis an non.

Cont. Servus

Respondit Iagnetus: -De hoc nunquam verbum audivi, tamen multum rogo vos quod si in scriptis habetis disputationem illam quod michi in exemplo tradatis quia desiderio magno desidero ut habeam translatum ipsius.

Dixerunt iudei: -Bene habemus et per universum mundum eam misimus nostris iudeis.

Dixit eis Iagnetus: -Quare de ipsa non vos adiuvatis, et cur non opponitis ea que opposita fuerunt christianis, prout dicitis, et de quibus apparet quod christiani remanserunt superati a dicto vestro, quod non credo, postquam frater Paulus illic erat, ^{vero} ^{non}

Q

Dixerunt iudei: -Non decet nos de tam obscuris verbis tecum loqui, quia non intelligeres.

Respondit Iagnetus: -Ego usque nunc responsionem a vobis habere non potui de aliquibus de quibus vobis opposuerim, unde si ita esset ut asseritis, bene facissetis responsionem. ^{Sed} ~~scilicet~~ quia superati estis et contradicere non potestis, ~~scilicet~~ ^{si} ~~si~~ licet veritati consentire voletis (Fol. 24) ideo nichil credo, de hoc toto quod dixistis, ne pro malo habeatis, vobis dedecus est, quod ab homine simplici et mercatore superamini et vincamini, videte quod faceretis si hic esset aliquis sapiens in scripturis.

Cont. Servus

Dixerunt iudei: -Pro verbis tuis non removetur ~~veritas~~ veritas de hoc quod fuit,

^{Respondit} ~~Respondit~~ de hoc quod tibi opposuimus, et postea scies si superati seu vincti sumus.

Respondit Iagnetus: -Si vobis monstravero confiteri vos faciam et tam aperte quomodo monstratur lapis seu baculus in manu alicuius, ^{vultu} clamabitis vos vinctos et baptizamini?

Dixerunt iudei: -Si tu hoc nobis monstrare poteris, illico baptizamur.

Dixit Iagnetus: -Unam volo quod faciatis oracionem quam tam iudei quam christiani et sarraceni facere possunt sine alicuius contradiccione legis.

Dixerunt iudei: -Qualis est oracio? audiamus?

Respondit Iagnetus: -Oracio hec est; "Deus Abraam, Deus Ysaac et Deus Jacob, ^(Deus) qui creasti omnia visibilia et invisibilia cum omnia subiecta sunt, homines et iumenta, volucres celi et pisces maris, Te Deum et dominum nostrum deprecamur uti nobis sanctam gratiam tuam digneris donare ut viam veritatis et salutis cognoscamus. Et unus

ex iudeis dixit; Sancta et iusta oracio est, et ediam omnes alii dixerunt. Dixit magister maior: -Hanc oracionem numquam faciam, quia videretur quod dubitarem de lege mea, et ego non dubito, ymo certus sum.

Dixit Ighetus: -Et si ego do vobis et monstro meliorem viam et in manibus vestris ponam quos queritis, ut non accipiatis et ultra frustra non laboretis?

Dixit iudeus: -Hec verba ^(?) tellent ^(?) dicere melius est ^{ante} quod ^(responsionem) nobis (Fol. 24 v.) facias et quod facias nos baptizari et eris patronus noster.

Ighetus respondit: -Et ego monstrabo et responsionem quam queritis vobis faciam ^{Sed} Scilicet bene scio quod non observabitis quod dicitis, sicut fecit hinc rabi de eo quod in logia nostra promisit presentibus multis de fonte Ierusalem, unde videamus, o iudei, Jacob patriarcha vester et non noster; ^{Sed} ^{nomine} scilicet noster dixit Cap^o XLVIII°:

"Non auferatur sceptrum de Iuda et dux de femore eius donec veniat" qui mittendus est ipse erit expectacio gencium, ⁽¹⁾ Videtur vobis quod hic bene aperte demonstrat diem adventus Messie, ostendite michi sceptrum ^{um} seu ducatum ^{um} quod habebatis seu habueratis a Christi tempore citra ^{regis} passionis eius,

Dixerunt iudei: -Cur non venit ^{quando} quoniam stetimus LXX annis in captivitate Babilonis, quoniam tunc nec sceptrum nec ducatum habebamus.

Respondit Ighetus: -Ita habebatis tunc sed nunc non habetis, quia tunc plures prophete erant qui verbum Dei quotidie vacillabant, et postea plures fuerunt usque ad tempus Christi. ^{Sed} Scilicet a tempore Christi citra propheta visus seu auditus non fuit.

Dixit rabbi iudeus: -Dic nobis cur ita bene hic non intelligis Juda pro confesso sicut in propheta Jeremie Cap^o XXIII° et cap^o XXXIII° et ubi dicit: in diebus illis salvabitur Iuda et habitabit Israel confidenter ⁽²⁾ tu mihi dixisti in nave ad ⁽³⁾ Portum ⁽³⁾ ⁽³⁾ ⁽³⁾ Binu quod Juda in lingua mea confessus interpretatur quod verum est, Quare ita bene non intelligitur Juda pro confesso?

Respondit Ighetus: -Si vis quod pro confesso si sciatis, vos qui in tempore illo nemo Deum celi confitebatur nisi iudei soli pro quo ad ^{meam} ^{eam} rationem victus es, scilicet ad veritatem dicendam Jacob de filio suo Juda et (Fol. 25) ⁱⁿ semen eius locutus fuit, et Juda primogenitus fuit Jacob, et in fine suo Jacob super quolibet filiorum suorum locutus fuit prophetizando sicut scriptum est in libro Genesis Cap^o XLVIII° et hoc negare non potestis vos, iudei. Iterum dixit Ighetus: -Moyses, autem, legislator

(1) Gen. 49, 10,

(2) Jer. 23, 6. Sique a le Vulgate (3) Osea, que la palabra Iuda o Jehuda significa: el que celebra o confiesa algo.

in libro veteri, Cap^o XVIII, dixit: Prophetam, excitabit vobis dominus Deus de fratribus vestris omnis anima que non audierit prophetam illum exterminabitur) ⁽¹⁾ de populo suo David, autem, dixit: "Filius meus es tu, ego hodie genuite" ⁽²⁾; et scire debetis quod ideo dixit David: "Ego hodie genuite" quia Deus tempus non habet nec presens, nec preteritum, nec futurum, quia sine principio et sine fine est. Et qui non principium nec finem, tempus habere non debet.

Dixerunt iudei: -Totum hoc est verum; sed ^{quando} ~~quoniam~~ Messias veniet recuperabimus totum hoc quod amisimus.

Ignetus dixit: -Et ego monstrabo vobis diem nominatim, et ad diem et tempus venit sicut propheta Daniel ~~dixit~~ ^{quando} ~~quoniam~~ oracionem cessavit revelare, quam ab angelo recepit; ^{nunc} quomodo vos scitis quod Daniel oravit ad Dominum si amplius misertus esset de civitate sua ~~facta~~ Ierusalem, et de populo suo, Angelus Domini annunciavit ei dicens: "LXX, ⁽³⁾ ab domades abbreviate sunt super populum tuum et super urbem sanctam tuam ut consumetur prevaricatio et finem accipiat peccatum et deleatur nequitas et ad ducatur iusticia sempiterna et impleatur visio et propheta et unguatur sanctis sanctorum. Scitote ergo et animadvertite ab exitu sermonis ut iterum ^ehedificatur Ierusalem usque ad Christum duces hebdomades VII, ut hebdomades LXII ⁽⁴⁾ dierum erunt, et rursum hedificabitur (Fol. 25 v.) platea et muri in angustia temporum et post hebdomades LXII ⁽⁵⁾ occidetur Christus, et non erit eius populus qui eum negaturus, et civitatem et sanctuarium discipabit, populus cum duce venturo et filius eius ^{nis} vasbitas, et post finem belli statuta desolacio, confirmabit autem pectum multis hebdomada una et in medio hebdomadis deficient hostia et sacrificium, et in templo erit desolacio abominacionis et usque ad consumacionem et finem perseverabit desolacio. ⁽⁶⁾ Quid vobis videtur, o iudei, intellexistis hec omnia? Videtur vobis quod Daniel demonstret aperte diem et tempus adventus Messie qui dicitur Christus et passionis eius?

Dixerunt iudei: -Hebdomades istas quomodo intelligis tu?

Respondit Ignetus: -Sicut et vos, quia unaquaque ^e hebdomada septem annorum fuit, et inter me et vos de hoc non est questio.

Iudei dixerunt: -Ita fuit, quomodo ergo tu hoc intelligis in Messia?

Ignetus respondit: -~~Quomodo~~ Daniel hanc visionem ab angelo recepit, iam steterant iudei per duas hebdomadas in captivitate, quia a captione Ierusalem ad annum primum Darii fuerunt anni XIIIIII, et vos hoc scitis quia Nabuchodonosor anno primo sui imperii

(1) Cf. Deut. 18, 18-19. (2) Salu. 2, 7. (3) Dan. 9, 24. (4) El ms. a few alterations largely cancelled.

(5) El ms. dice: filius (!). (6) Dan. 9, 24-27. Conservamus las grafias del ms.

Ierusalem destruxit, et anno secundo vidit sompnum arboris, et anno tercio fenum comedere incepit, et per annos septem fenum comedit et cum feris fuit habitacio eius, et in fine temporum in regno suo sublimatus fuit, et successit Baldasar et a^o anno primo Nabuchodonosor usque ad annos XIII, et anno primo Darii, vidit Daniel visionem et sicut fuerunt complete hedomades due, videlicet anni XIII, Est ita verum? (Fol. 26)

Dixerunt iudei: - Verum est totum et hoc aperte propheta demonstrat.

Et iterum Iagnetus dixit; - Et a tempore visionis illius usque ad tempus Ananie et Esdre hedificacionis Ierusalem fuerunt hedomades VIII, ^{id est} anni LVI. Ita est veritas.

Dixerunt iudei. [Iterum dixit Iagnetus; Et qui tollit hedomadis VIII de LXX, quante restant?] Dixerunt iudei: - LXII.] Dixitque Iagnetus: - Ergo bene inpletum est quod dixit propheta, unde volo quod michi dicatis et videatis in libris vestris si a tempore

hedificacionis Ierusalem usque ad tempus passionis Christi si fuerunt hedomade LXIII, ⁽¹⁾ videlicet verum, anni CCCC^o XXXIIII. Hoc negare non potestis.] Et tunc inter eos ebrayce loquentes quesiverunt racionem temporis et annorum numerum et sic^o invenerunt, et: Be-

ne verum est⁽¹⁾ dixerunt.] Dixit Iagnetus: - Si ergo verum est qui non credit in Yhesu Christo non erit de eius populo, sicut propheta dixit: Et non ei eius populus qui eum negaturus est.] Dixerunt iudei: - Tu vero quomodo intelligis hoc "qui eum negaturus est".

[Respondit Iagnetus: - Propheta dicit quod ab hedificacione Ierusalem usque ad Christum ducem LXII hedomade erunt, et occident Christum, et non erit eius populus qui eum negaturus est. Si ergo tempus completum fuit et Christus occisus fuit, in hoc potestis intelligere diem et tempus quoniam expressius et nominatim propheta narrat, unde quod queritis invenistis.]

Preparate vos ad baptismum.] Dixerunt iudei: - Non dicit propheta occidetur Christus, sed troncabitur.] Respondit Iagnetus: - Quod ad nos qui truncatur occiditur.]

Dixerunt iudei: - Non dicit de persona Messie sed de templo quod fuit truncatum et destructum a romanis.] Respondit Iagnetus: - Quomodo ergo dixit (Fol. 26 v.) propheta: Non erit eius populus qui eum negaturus est? quomodo ausi estis dicere de templo? Nonne dicit unguatur sanctus sanctorum? Fuit ergo templum santus sanctorum?

Neque quando^o umquam fuit ^{est} sanctum templum. Templum vero fuit opus manuum hominum ex lapidibus, lignis et aliis diversis rebus; instructum et parietes et ligna vultis facere sanctus sanctorum: qui est sanctus sanctorum nisi de Deus. Et ad hoc dico vobis plus, quod vos habetis pro nomina masculini et feminini et neutri generis, sicut et nos; respondete si ita est veritas.] Dixerunt iudei: - Verum est.] Iagnetus dixit: - Et templum est genus neutrum et propheta loquitur in masculino et debetis scire et indubi-

(1) *Non dicit de templo, sed pro la correlacion signante en romanay, debetia leerse: LXII. (2) cf. el ms. dice: LXXII. (3) La palabra hebraica literalmente significa: cortar, trunear, pero con implicacion de idea de morir.*

93

helmas

tanter credere quod de Messia qui dicitur Christus locutus fuit propheta. Et in hoc
 vincti estis et superati et confessi fuistis et hoc negare non potestis et tempus
 istud traslatum est seu transactum est de annis ~~M~~.CCXl, et de plus quod hoc debuit
 fuisse et fuit sine dubio et non haberetis inde aliam racionem nisi quod transactum
 sit tempus et debetis scire et cognoscere et sine dubitatione aliqua intelligere
 Christum Messiam venisse. ^{Et} tunc iudei mirabiliter stupefacti confessi steterunt et
 inter se ebrayce loquentes cogitaverunt quid possent respondere.

habere habere

Habito in simul consilio, dixerunt ipsi iudei: Nos non habemus Daniele prophe-
 tam, libet in numero prophetarum sit, non fuit propheta sed visionum interpretator ⁽⁹⁾ et
 dixit eis Iagnetus: Nunc vere video quod samaritani estis et sicut vincti loquimini,
 unde blasphemium magnum est, Hoc quod dixistis, non esse Daniele prophetam (Fol. 27)
 et vultis mantiri facere angelum Dei, unum autem de vobis video et cognosco quod vos
 bene cognoscitis Messiam venisse, videlicet dominus ^{veritas} Yhesus Christus, qui est salvator
 omni in se sperantium et qui humanum genus redemit sancto sanguine, et de hoc testa-
 tur David dicens psalmo XXX: "In manus tuas commendo spiritum meum. Redimisti me domine
 Deus veritatis" ⁽¹²⁾. Et alibi idem David dicit ⁽¹³⁾ psalmo XLVIII: "Verum tamen Deus redimet
 animam meam de manu inferni cum acceperit me. Similiter ad passionem Christi aperte
 ostendit tam aperte tam clare sicut sanctus evangelista Matheus dicit, videlicet in
 vigesimo primo psalmo, qui incipit ebrayce: "Hely, hely, lama/zabatani," et latine scrip-
 tum est: "Deus, Deus meus respice in me et ^{cur} me dereliquisti," et in predicto psalmo in-
 venietis sicut moventes capita blasphemabant eum, et sicut manus eius et pedes eius
 fixi fuerunt et vestimenta eius divisa et aqua effusit et cetera alia que in Christo
 inpleta sunt. ⁽¹⁴⁾ Et dixerunt iudei: Ubi invenistis quod Messias debuit baptizari? Res-
 pondit Iagnetus: In David in psalmo illo qui incipit: "Miserere mei Deus secundum magnam
 misericordiam tuam," ⁽¹⁵⁾ quia in hoc psalmo omnem humilitatem invenietis. Et orando David
 prophetavit baptismum. ⁽¹⁶⁾ Dixerunt iudei: Hoc non cognoscimus. ⁽¹⁷⁾ Dixit Iagnetus: Ego
 faciam vos cognoscere, quomodo ^{nam} David dixit: "Asperges me Domine, ysopo et mundabor, la-
 vabis me et super nivem de albabor." ⁽¹⁸⁾ Dixerunt iudei: Incipite a capite psalmi. ⁽¹⁹⁾ Placet
 michi, dixit Iagnetus; David oravit dicens: Miserere mei Deus secundum magnam miseri-

E

(11) Seraperian, in duobus locis contendente con Iagnetus, que en le Bible, el libro de
 Daniel no figure entre los Profetas (Nebium), sino entre los Hagiografos (Keta-
 him) (2) Saln 30, 5 (3) Saln. 48, 16 (4) Cf. Saln 48, 17-19, (5) Saln. 50, 1. (6) Saln. 50, 9.

(Fol. 27 v.) cordiam tuam. Et decundum multitudinem miseracionum tuarum dele iniquitatem meam. Et quomodo voluit dolori ~~iniquitas~~ ^{iniquitas} seu peccata primi patris Ade in baptismo, et sequitur in psalmo: "Amplius lava, domine, ab iniquitate mea, et ^a peccato meo munda me. Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, et peccatum meum contra me est semper. Tibi soli peccata ~~et~~ et malum coram te ~~fecer~~ ⁱⁿ feci ut iustificeris in sermonibus tuis et vincas cum iudicaris, Ecce enim ⁱⁿ iniquitatibus conceptus sum et ⁱⁿ peccatis concepit me mater mea." Videtur vobis, o iudei, quod aperte demonstrat baptismum et quod non potest liberari ubi in lavacro, et ostendit peccatum patris Ade in eo quod dicit: "Tibi soli peccata ^{et} ~~quia~~ ^{quia} loquitur in terciap persona, et peccatum matris Eve ostendit in eo quod dicit: "et in peccatis concepit me mater mea", et subsequendo mirabiliter baptismum ostendit dicens: "Ecce enim veritatem ~~de~~ ^{de} exististi", incerta et occulta sapientie que manifestasti michi quia tunc bene erat incertum et occultum baptismum. Et David ipsum cognovit concedentem Spiritu Sancto et dixit: "Asperges me, Domine, ysopo et mundabor; lavabis me et super nivem de ^{al} babor". Presbiter aqua baptizat, in nomine Patris et Filii et Spiritus Sancti. Messias autem dictus Christus baptizatus in Spiritu Sancto. Et de hoc beatus Johannes Baptista testificat, dicens: "Ego quidem baptizo vos aqua, veniet post me qui prior me factus est et baptizabit vos Spiritu Sancto." Et David subsequendo ait: "Auditui meo dabis gaudium et leticiam et exultabunt ossa humiliata. Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes nequitates meas dele." ⁽²⁾ In hoc intelligere et cognoscere debetis quod pro sacro lavacro illo Messie anime sanctorum patrum patriarcharum et prophetarum et omnium aliorum iustorum et (Fol. 28) sanctorum virorum que a celesti gloria alienate erant propter peccatum Ade transgressi in preceptum Dei fructum arboris vetiti comedendo, et ille anime exultaverunt baptizato Christo et ideo dicit "exultabunt ^{ossa} ⁽³⁾ ~~omnia~~ humiliata, quoniam ex tunc cognoverunt quod a propinquavit redemptio." Averte faciem tuam a peccatis meis et omnes iniquitates meas dele." Tunc discordium quod erat inter humanum genus et deum patrem propter peccatum ~~Adame~~ remissum fuit, Christum autem, Dei filius, facit hanc pacem moriendo in cruce et in nativitate eius angeli hominibus annunciaverunt dicentes: "Gloria in excelsis Deo et in terra pax hominibus bene voluntatis.

Dixerunt iudei: -Nos tibi diximus quod non loquaris de Novo Testamento.

Dixit Ighnetus: -Ego de Novo Testamento non loquor nisi ostendendo ^{impletionem} ~~impletiones~~ prophetarum sicut predixi vobis.

(1) Joh. 50 1-7. (2) Joh. 50 10-11 (3) Et vs. dice: omnia!

Dixerunt iudei: Sequere psalmum et videamus quomodo tibi erit et si contra que dixistis in nichilo revertetur, quia omnia que prophete locuti fuerunt oportet quod impleantur, et si aliquid deficit quod impletum non sit non venit Messias.

Respondit Ighetus: Omnia impleta sunt que in Christo impleri debent, et non que sunt oblivioni; volo vobis loqui de pace quam angeli annunciaverunt hominibus. Audite David in psalmo qui incipit: "Benedixisti domine terram tuam"⁽¹⁾ quia totus ille psalmus de Christo et de adventu eius loquitur, sed ad breviandum sermonem, dixit in illo psalmo .LXXXIIII°. "Ostende nobis domine misericordiam tuam, et salutare tuum da nobis." Et quod est salutare Dei, o iudei, nisi Ihesus Christus filius Dei, de quo David subsequendo dicit, "Audiam quod loquatur in me dominus Deus quoniam loquitur pacem in plebem suam." Et super sanctos suos et in eos qui convertuntur ad cor. ⁽²⁾ Quid videtur vobis? (Fol. 28 v.) o iudei, ecce testificacio pacis. Et in Veteri Testamento et imo dixit in plebem suam quia plebs eum audivit et populus non prout dixi vobis in Ysaia Cap^o. primo: "Populus meus non intellexit."

Dixerunt iudei: Non te excuses nec postponas hoc quod incepisti de David quoniam iam iam cognoscis quod contra te loquitur et ~~ideo~~ alias queraris scripturas.

Respondit Ighetus: Vobis accidit sicut urso que gladium ad se trahit, et in suo corpore mittit, quia ea que credetis contra me esse, contra vos sunt, sicut de peccatis hodie et alia die dicitis. Et imo audite quod contra vos est sive contra errorem vestrum et quod est: ⁽³⁾ Cor mundum crea in me Deus et spiritum rectum innova in visceribus meis, Ne proicias me a facie tua et spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Redde mihi leticiam salutaris tui et spiritu principali confirma me. O iudei, videtur vobis quod bene sit impletum in Christo quia dicit: Cor mundum crea ~~me~~ in me Deus et spiritum rectum innova in visceribus meis, et que est renovacio recti spiritus nisi parcere peccatum. Quoniam Adam sine peccato creatus fuit et suasionem diabolicam peccavit, pro quo, sicut dixi vobis, totum humanum genus a gloria Dei alienatum erat, et potestis intelligere quod spiritum rectum invocatum fuerit in visceribus eius, quoniam beata Virgo Maria concepit et peperit filium Dei, Ihesum Christum, quia illa Virgo benedicta de semine David fuit et postea dicit David, rogans "a facie tua spiritum ~~me~~ Sanctum tuum ne auferas a me" in hoc intelligitur quod David rogat Deum ut non prociatur ab eo, scilicet quod ei promisit Deus detur ei, ^{quando} ~~quodam~~ dixit ei: "filius meus es tu et de fructu ventris tui ponam super sedem meam" sicut iam hodie dixi vobis;

(1) Salu. 84. 1. (2) Ibid. v. 9. sup. (3) Salu.

A. 9. in Ed. d. Carbone, in die pro forum 1671 anno

In hoc loco intelligitur quod sicut primus pater in paradiso cum regere positus fuit, (Fol. 29) ita David et qui venturi erant iusti post eum haberent gloriam quam amiserat Adam, in eo quod dicit: ^{est} Et spiritu principali confirma me, a domino nostro Iesu Christo qui est leticia iustorum. Sufficiunt vobis hec, ane queritis plus audire, o iudei?

Dixerunt iudei: - lege, lege et sequere videbis quod invenies.

Ignetus respondit: - Ego invenio quod David dixit: ⁽¹⁾ Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur. ⁽²⁾ Certe quantum plus lego tantum plus contra vos est, quia invenio quod impii et iniqui, ⁽³⁾ id est samaritani, publicani et peccatores et gentiles conversi fuerunt in tempore Christi et eciam post tempus Christi usque nunc, quoniam nos christiani de gentibus nati sumus sive maior pars christianorum et in hoc bene impletum est ⁽⁴⁾ Docebo iniquos vias tuas et impii ad te convertentur. Libera me de sanguinibus Deus Deus salutis mee et exultabit lingua mea iusticiam tuam. In hoc loco bene aperte cognoscere debetis et potestis, si duricia a cordibus vestris removetur, patrem et filium in eo quod dicit: Deus, Deus. ⁽⁵⁾ Hic monstrat propheta Deum esse in personis pluribus et alibi David demonstrat trinitatem in eo quod dixit, psalmo LXI, Semel locutus est Deus duo hec audivi, quia potestas Dei est et tibi, Domine, misericordia quia tu reddes unicuique iusta ~~opera~~ ⁽⁶⁾ opera sua, Hic in persona Patris loquitur David in tertia persona quoniam dicit potestas Dei est et personam in Filii et Spiritus Sancti, loquitur in secunda persona; et tibi Domine, misericordia, et vocavit filium Dominum et in persona Spiritus Sancti quia tu reddes unicuique iuxta opera sua. Certe certe si oculos aperire vultis nunc intelligere debetis trinitatem, et alibi dicit David in psalmo CVIII: (Fol. 29 v.) Dixit Dominus Domino meo, sede a dextris meis. Donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum. Cui loquitur Deus quoniam dicit: Dixit Dominus Domino meo?

Responderunt iudei: - In hunc psalmum psallebant sacerdotes in domo Domini de rege David dicentes, quod Dominus dixerat ad David, et appellabant Dominum David.

Ignetus dixit: - Miror de vobis sapientibus qui estis ad tantam stulticiam et demenciam devoluti, quoniam David ipse fecit psalmum et non sacerdotes nec David sedet a dextris Dei. Et si ⁽⁷⁾ David dixissent sacerdos, ipsi dixissent: Dixit Dominus domino nostro, et eciam David demonstrat aperte de filio Dei in eo quod dicit: in splendoribus sanctorum exutero ante Luciferum genuite ⁽⁸⁾ (4)

(1) Salu. 50, 15

(2) Salu. 50, 15 (3) Salu. 61, 12-13 (4) Salu.

p. 109 Carolinus vita s. Augustini s. Jeronimus s. Gregorius s. Ambrosius in voce a lapidibus

Dixerunt iudei: Non est, lege et invenies.

Ignetus respondit: Et dixit ^{virgam} ~~virgam~~ virtutis tue in splendoribus ~~sac~~torum ex utero ante Luciferum genuite.

Dixerunt iudei: Hoc dicitis vos christiani, sed in libris nostris non invenies "genuite".

Respondit Ignetus: Quomodo ^{ergo} ~~quo~~ dixit David: tecum principium vultis dicere quod David fuerit a principio in splendoribus sanctorum. O iudei, ne tardetis ad confessionem et non vos ipsos decipiatis et alios qui ad doctrinam nostram stant qui in aliquo non potestis contradicere Messiam non venisse.

Dixerunt iudei: Revertere ad hoc quod incipimus de David et ne habeas excusationem in hiis verbis quia oportet te venire ad veritatem; videmus ~~quia~~ enim te libenter fugere et sequestrare ab eis que tibi contraria sunt.

Respondit Ignetus: Utinam sic posset fieri quia scirem fugere et sequestrate me ab eis que mihi contraria esse possent, et magnam gratiam haberet ~~ab~~ ^{de}o qui hoc sciret facere, David autem non habuit hanc gratiam.

(Fol. 30) Dixerunt iudei: Non tibi dicimus de hoc sed de psalmo quem incipisti de baptismo.

Dixit Ignetus: Ubi eramus?

Responderunt iudei: signum posuimus ad libera me de sanguinibus.

Dixit Ignetus: Et super hoc dicere vultis?

Dixerunt iudei: Lege ultra et invenies quod sequitur, et de ore tuo oportet te dicere et te ipsum iudicare.

Ignetus dixit: Placet mihi quod vos sic confitemini veritatem, sic ego confiteor, quia adhuc non me invenistis contradicere veritati sicut et vos facitis et ego usque ad finem psalmi legam et vos in aliquo non poscitis me reprehendere. Sequitur postea: Domine, labia mea aperies et os meum annunciabit laudem tuam. Quoniam si voluisses sacrificium dedissem utique holocaustis et non delectaberis, sacrificium Deo, spiritus contribulatus cor contritum et humiliatum Deus non despicias. Benigne fac in bona voluntate tua Syon ut hedificentur muri Ierusalem. Tunc acceptabis sacrificium iusticie oblationes et holocausta tunc inponent super altare tuum vitulos.

r. 11. Salu

Capítulo I

(Hacemos preceder al estudio de nuestra polémica, este breve conspecto histórico-cultural de las comunidades judaicas de la isla de Mallorca)

La mayor "Mayorica" de las Islas Baleares, o sea, Mallorca, sería visitada ya en la antigüedad por las naves púnicas, y con ellas habría también pasaje israelita; sabido es que Mallorca estaba en la llamada "ruta de las islas", y junto a ella, tocando a Cabrera, pasaban las naves cartaginesas que desde Cartago o Cartagena visitaban Menorca e Ibiza, islas de gran influencia púnica. La presencia de una gran población hebraica en Menorca, ya en los tiempos de la antigüedad romana, se comprueba con la Carta-Encíclica del Obispo Severo, (1), año 417, la que nos da cuenta de la conversión cristiana de aquella población israelita, que ya estaba tan bien arraigada en la isla en tiempos del Bajo Imperio. Es de suponer una condición análoga en la isla hermana de Mallorca. Sabemos que el archisinagogo de Menorca, Teodoro, iba con frecuencia a la isla de Mallorca. Hace pocos años pudimos dar a conocer unos plomos con inscripción hebrea muy arcaica, hallados en el predio de "Ses Fontanelles", los que creemos podían datar del siglo IV o V de nuestra Era (2).

Comoquiera que las Islas Baleares siguieron bajo la jurisdicción de los emperadores de Bizancio, no tuvieron que padecer de las duras medidas proselitistas de algunos monarcas visigóticos, medidas que merecieron la condenación de la mayor autoridad religiosa de su tiempo, el gran San Isidoro, quien, por su parte, también ~~participó~~ ^{participó} en la polémica cristiano-judaica ~~en~~ ⁽³⁾, ejerciendo una gran influencia en la polémica hispana medieval.

De modo que Mallorca pasaría de la dependencia, más o menos nominal, respecto de Bizancio, al dominio musulmán, y su islamización se haría progresivamente, como en la Península, pero sin apagar la vieja solera cristiana, mozárabe. Así, la antigua población de la

Ver las notas al final, pp. 7-8 ←
(1) Palma de Mallorca, 1937

(2) Cf. nuestro artículo "Separa" XVIII 1918, pp. 3

(3) Cf. la edición del Pitegú

Cf. Las notas, en pag. 7-8

Pollentia romano-cristiana fue obligada a emigrar de su bella y estratégica ciudad, la cual, ocupada por los musulmes, se llamó Alcudia, y los cristianos emigrados llevaron el nombre de Pollentia a la actual Pollensa. También los judíos mallorquines seguirían así su vieja religión, favorecidos por el ambiente de cierta tolerancia, propio de los primeros siglos de la dominación musulmana. ~~Sabemos que el célebre polígrafo hispanomusulmán Ibn Hazm estuvo, hacia el año 1039, en Mallorca, la cual dependía entonces del sultán Mu'ayyid, rey de Denia, y polemizó con doctores musulmanes de la secta malequí, y aun es probable con algún judío de la Isla, posiblemente por causa de la interpretación peyorativa que Ibn Hazm daba a la ~~interpretación~~ religión bíblica, como se comprueba en su célebre obra Fisal(4), y en cierta tradición polémica de los judíos contra la exégesis bíblica de Ibn Hazm.~~

Ya tenemos noticia de la existencia de un núcleo judaico en la Ciudad de Mallorca, a principios del siglo XII, año 1115, ^{en ocasión} cuando la cruzada catalano-pisana, a las órdenes del conde Ramón Berenguer III, para liberar a Mallorca del poder musulmán, nos dice el poema De gestis pisanorum illustribus (verso 3340) que, cuando los cruzados luchaban en el reducto de la Almudaina, junto al cual estaba, al parecer, el antiguo Call, el Conde Ramón Berenguer acogía a todos los judíos, salvándolos del mortal fragor de la lucha: "judaeos omnes sub deditioe recepat".

Desde luego que los judíos residían en diferentes poblaciones de la isla de Mallorca, pues cuando el Repartiment de la isla, efectuado por el rey Don Jaime el Conquistador, en el año 1232, encontramos núcleos de población judaica, ^{aparte de} ~~además~~ la capital, la Ciudad o Medina de Mallorca, en Inca(5), Sineu, Pollensa y Montuiri, y a lo largo de los siglos XIII y XIV se extendieron por otros lugares de la isla(6). Como en general, los judíos mallorquines vivían en un barrio aparte, ^{denominada} la "aljama dels jueus", o con el nombre de Call, como en Cataluña, de la voz hebraica qahal, comunidad. Este Call mallorquín fue reconstruido en el año 1294, y desde 1303 se exigió a los judíos su residencia exclusiva en el mismo.

5) Cf. los artículos publicados recientemente por J. Poy en Seferad XV, 1988 (¡vale!)

Al parecer, había dos Calls en la Ciudad de Mallorca, el Call Major y el Call Menor, pero no mucho después de la conquista de la ciudad, el Call fue trasladado desde las inmediaciones de la Almudaina hacia el lugar definitivo, cerca de la Iglesia de Santa Eulalia, con las calles actuales de la Platería, Montesión, Sol(7). La reclusión de los judíos en su Call no fue nunca absoluta, pues estaban autorizados a salir para las necesidades de la vida mercantil, a la que la mayor parte se dedicaba. Y al salir de su ciudad los judíos mallorquines estaban dispensados de llevar el signo distintivo de la rueda(8).

Si bien todas estas comunidades judías de la isla de Mallorca representaban una parca minoría de la población, a mediados y a fines del siglo XIV, sobre todo bajo el reinado de Pedro el Ceremonioso, creció y se enriqueció mucho el Call de la Ciudad de Mallorca(9)-, gozaban de cierto prestigio y se beneficiaban de bastantes privilegios emanados de los reyes aragoneses(10), debido ya a los servicios culturales, como traductores, médicos, astrónomos, que prestaban diversas personalidades judías mallorquinas, o bien a la importancia de las contribuciones que pagaban. La familia mallorquina de los Bon Senior o Bon Senyor fue muy protegida por los reyes Jaime II y Alfonso IV, y vino a establecerse pronto en la Corte de Barcelona. Es curioso que en tiempo de los reyes de la dinastía privativa de Mallorca, Sancho(1314) y Jaime III se impusieron a los judíos mallorquines graves penas, confiscación de sus bienes, e incluso se llegó a la confiscación de la Sinagoga de la Ciudad de Mallorca(1316-1317)(11), al par que se les obligó al pago de cuantiosas y extraordinarias contribuciones. Es posible que esta política antijudaica de esta dinastía estuviera influida por la política de los monarcas franceses, con los cuales se amparaban tales reyes. Lo cierto es que cuando Pedro el Ceremonioso se posesionó de la Isla, en el año 1343, condonó a los judíos mallorquines todas sus deudas a la Corona Aragonesa, canceló (el odioso impuesto del cabessatge(12), y es bien conocida la protección que el monarca dispensó a los judíos, entre los cuales había

(Ver los notas del final)

→ pp. 778) cf. A. Pons, los artículos ^{publicados en la Sinagoga} reunidos con el título de: Los judíos del reino de Mallorca durante los siglos XIII y XIV.
9 ~~10~~ idém. 10-12: cf. muestra de las Tablas astronómicas del rey Pedro el Ceremonioso. Barcelona

7

tantos servidores y colaboradores en los designios culturales que propulsaba Don Pedro el Ceremonioso(13).

Durante el siglo XIII y buena parte del siglo XIV las relaciones de los cristianos y los judíos fueron buenas en la Corona de Aragón, en general, y, en particular, en la isla de Mallorca. Los reyes Jaime I el Conquistador, Pedro III el Grande, Jaime II el Justo, Alfonso IV el Benigno y aun Pedro IV el Ceremonioso supieron mostrarse asaz humanos y benignos con los judíos; en los Repartiments del rey Don Jaime I vemos agraciados muchos judíos con pingües donaciones; con Don Pedro III el Grande encontramos que familias judías, por ejemplo, los Ravaya, desempeñaban algunas Bailías reales, y con Jaime II el Justo y Pedro IV el Ceremonioso son muchos los médicos, truchimanes o astrónomos y cartógrafos judíos que se benefician de los favores reales(14). En la Corona de Aragón, a menudo, eran letra muerta las disposiciones conciliares para separar a los judíos del trato de los cristianos, o para obligarles a llevar un signo distintivos

Sin embargo hay que subrayar que, sobre todo con el prestigio de las Ordenes Mendicantes, se propulsó mucho la Apologética y la Predicación cristiana entre los judíos y los moros. La Orden de Predicadores, con su General San Raimundo de Penyafort, atendió a la fundación de diversas Escuelas de Lenguas Orientales, en la Corona de Aragón con vistas a la catquesis de moros y judíos. Y exponente de ello es la gran obra de Raimundo Martí O.P. Pugio Fidei adversus judaeos et mauros(15), y el mismo designio animaba a Ramón Lull, con su Estudio de Miramar y con muchas de sus obras, sobre todo el Libre del Gentil e los tres savis(16) y el Liber predicationis contra Judeos(17) Asimismo hay que notar las polémicas que, a veces, conversos judaicos promovían ante sus antiguos hermanos de fe. Así fue famosa en la Corte de Jaime I el Conquistador, en Barcelona el año 1263, la controversia entre el converso Pau Cristiá y la figura más prestigiosa del judaísmo español, como era R. Moisé ben Nahmán o Bonastruch de Porta de Gerona, disputa de la cual nos ha llegado versión latina y versión

(en las notas del final)

13) Cf. nuestra obra citada. (15) Cf. edición de Corpuz.

(16) Escrita el año 1272

(17) Cf. nuestra obra escrita en el año 1272 Leipzig - Traunkirchen, 1867

16-12 Cf. nuestra obra (17) Talmud, astronomías del Rey Pedro el Ceremonioso.

hebraica del propio Mosé ben Nahman(18). Pero hay que reconocer que esta polémica del siglo XIII no había llegado, ni mucho menos, al grado de acrimonia y crispamiento, muy al margen de la caridad, que registramos en el siglo XIV y XV, polémicas generalmente conducidas, en la parte cristiana, por los propios conversos. Al contrario, hay que señalar con piedra blanca el tono de cortesía y afabilidad que campea en las obras apologéticas del Beato Ramón Lull, quien en una obra ^{hoy} perdida, se dirigía a los ~~Antes~~ Maestros o Rabinos del Call de Barcelona R. Šelomó ben Abraham Adret, R. Aharón Haleví de Na Clara y R. Bon Juda Šelomó, con palabras de la mayor cortesía y amabilidad(19). Entre el mismo pueblo no había entonces el efecto depresivo del mal ejemplado en el Norte de Europa con la expulsión de los judíos de Francia, ordenada por Felipe el Hermoso, o por las persecuciones de los Pastoureaux(1321) o los excesos y matanzas en ocasión de la Peste Negra (1348).

Claro está que habría sus fricciones, sobre todo por las rivalidades mercantiles, o por la infiltración de los judíos en la Corte, o por el viejo caballo de discordia, la usura, pero las tintas no llegaban a la negrura que cobraron en los otros siglos posteriores.

Y un bello testimonio de este ambiente popular en las relaciones entre judíos y cristianos a fines del siglo XIII es la Polémica entre unos mercaderes genoveses y algunos judíos mallorquines, que empezó en el domingo, día 1 de mayo de 1286, en la Lonja de la Ciudad de Mallorca. Y es curioso constatar como la Polémica se enzarzó y fue iniciada precisamente por los judíos en la propia Lonja de los mercaderes. El puerto de la Ciudad de Mallorca era entonces muy frecuentado por toda clase de naves, pero sobre todo genovesas, pues había una buena colonia de éstos en el barrio llamado de Génova, y las relaciones mercantiles de Mallorca habían de progresar, día tras día, con Italia y las dos grandes islas del mar Tirreno, Córcega y Cerdeña. Vamos a fijarnos en los datos bibliográficos de esta Polémica, aún inédita y ~~en~~ del todo desconocida(1).

(18) Cf. el artº que le dedicamos en Anales de la Universidad de Barcelona (1991) cf. me vol. 1 (1948) pag. 152-4
 ha edición citada. pag 21
 en algunas citas hechas por F. Carboné en su Flagellum Hebraeorum, Venecia, 1677.
 (1) Solo se guarda en el ms. 4074 de la Bibl. Vaticana y

Notas

- (9)
- 1 - Cf. La Carta - Encíclica del Obispo Severo, por G. Seguí Vidal AA. SS. CC. Palma de Mallorca, 1937.
  - 2 - Cf. mi artículo Los plomos con inscripción hebraica de "Ses Fontanelles" (Mallorca), en Sefarad, XVIII, 1958, pags. 3-9.
  - 3 - Cf. su obra Contra judaeos libri duo en la Patrología Latina, vol. LXXXII cols. 439-538.
  - 4 - Cf. la obra de M. Asín Palacios Abenházam de Córdoba y su Historia crítica de las religiones, en especial vol. I, cap. XV, Madrid, 1927, y los otros cuatro volúmenes restantes.
  - 5 - Vid. A. Pons: Erección del Call en Inca de Mallorca: su lenta y fatigosa gestación (siglo XIV), en Sefarad, XV (1955), pp. 69-87, artículo luego reproducido en la serie de artículos en Hispania, con el título Los Judíos del reino de Mallorca durante los siglos XIII y XIV vol. XVI (1956) y vol. XX (1960).
  - 6 - Aparte los artículos citados de A. Pons; vid. la obra de J. Régné, Catalogue des Actes de Jaime I, Pedro III, Alfonso III y Jaime II, rois d'Aragon, concernant les juifs en Revue des Etudes Juives, vols. 60-78; la obra de F. Baer Die Juden im christlichen Spanien, vol. I, Berlín, 1929, y su historia en hebreo, hoy traducida al inglés: A History of the Jews in christian Spain, vol. I, Filadelfia, 1961. Poco valor tiene la obra de A. Lyonel Isaacs The Jews of Majorca, Londres, 1936.
  - 7 - Conf. los artículos citados de A. Pons, en especial Introducción (1960) pags. 10 y sgs. y el artículo de J. M^a. Quadrado: La judería de la Ciudad de Mallorca en 1391., en Bol. R. Ac. Historia, IX, 1886, pgs. 294 - 312.
  - 8 - Véase Registre de Lletres Comunes, 1363, fol. 106, apud A. Pons, loc. cit., pag. 32, nota 42.
  - 9 - El Prof. I. F. Baer en su obra sobre historia de los judíos españoles, 2^a ed. hebraica, pag. 255, no admite con toda seguridad el testimonio de algún autor hebraico emigrado de la isla de Mallorca, de que el censo de familias hebraicas de la capital llegara a mil familias.
  - 10 - Cf. F. Pita y G. Llabrés, Privilegios de los Hebreos mallorquines en el código Pueyo, en Bol. R. Ac. Historia, XXVI, 1900, pps. 15-35, 122-148, 185-209, 273-306, 369-402, 458-484.
  - 11 - Cf. S. Grayzel, References to the Jews in the correspondence of John XXII, en Hebrew Union College Annual XXII, part. 2, 1950-51, pags. 39, 40 sgs.
  - 12 - Cf. F. Pita y G. Llabrés, loc. cit., pag. 203 sgs. y A. Pons, art. cit., pags. 51-54.

- 13 - En mi reciente obra Las Tablas Astronómicas de Pedro el Ceremonioso Barcelona-Madrid, 1962, dedicamos nuestra atención particular al estudio de esta colaboración de los judíos mallorquines ~~en~~ la obra cultural ~~en tiempo~~ de dicho Rey.
- 14 - También hay que destacar, al lado de estas actividades, el arte de los miniaturistas y aun el de encuadernadores judaicos mallorquines. Nada menos que el Códice de las Franquicias de Mallorca, que se guarda bastante deteriorado en el Archivo de la Corona de Aragón, fue iluminado por el judío mallorquín Vidal Abraham. Vid. el notable artículo de J.N.Hillgarth y B.Narkis A List of hebrew books(1330) and a contract to illuminate manuscripts (1335) from Majorca. en Rev.des Et.Juives, vol CXX, 1961, pags. 297-320.
- 15 - Ed. Voisin - Carpzov, Leipzig-Frankfort, 1687.
- 16 - Edición por J. Rosselló con prólogo y glosario de M. Obrador, Palma de Mallorca, 1901.
- 17 - Madrid-Barcelona, 1957.
- 18 - ~~Vid. mi artículo:~~ Sobre las fuentes documentales de la Controversia de Barcelona en el año 1263, en Anales de la Universidad de Barcelona, vol.I, 1940, pags. 25-44.
- 19 - Conf. mi obra citada: El "Liber predicationis contra Judeos", pág. 21.

El ms. ^{lat.} 4 074 de la Bibl. Vaticana ^{que nos ofrece el texto de nuestra polémica,} es un ms. unicum pero ofrece un texto muy imperfecto; al parecer, se copió al dictado, y el copista interpretó a menudo muy imperfectamente. Y como quiera que ^{Carbonus} en su obra ^{gellum judaeorum} ^{hebraecum (1)}, sólo aprovecha parcialmente nuestro ms., no ofrecemos al presente una edición crítica del texto, tan imperfecto, del ms. de la Biblioteca Vaticana. Con los pasajes que damos transcritos se tendrán diversos especímenes de dicho texto, que hace el efecto de ser una transcripción popular, con un latín harto imperfecto.

He aquí como empieza. La escena tiene lugar entre los judíos mallorquines y los mercaderes ^{en} genoveses, en la lonja de éstos. ^{en Palma} Ofrece un carácter vivo y popular, muy típico de la época. Pero no sabemos de ninguna otra polémica que ofrezca los caracteres, tan populares, de la nuestra, la cual empezó el día 1 de mayo de 1286 y duró varios días.

He aquí ^{el principio del texto en} como empieza el ms. de la Bibl. Vaticana, fol. I

Es curioso cómo en el latín, tan popular, ^{que} emplea en nuestra polémica, se intercala con mucha frecuencia, la exclamación, "Per Deum" en la ^{que} hemos de ver, probablemente, un eco de la exclamación árabe "Wal-lahi" la cual dejó también su eco en el romance español.

La discusión se inicia sobre los alimentos lícitos y los ilícitos, y los judíos acusan a los cristianos de romper los preceptos de la Ley mosaica. El mercader Ignetus, quien gozaba de gran prestigio entre los suyos, alega contra el Rabino objetante, que tal ley sobre la licitud o ilicitud de los alimentos, debe de interpretarse "Spiritualiter". Se advierte un cierto tono de ironía en las réplicas de Ignetus al Rabí, así como gran vehemencia de expresión. Luego la polémica versa sobre los caracteres y duración de la cautividad de los judíos y, claro está, se acude al testimonio de diversos Profetas, singularmente Jeremías, Isaías y Daniel. y el Rabino objeta que, según Isaías, los tiempos mesiánicos se caracterizarán por la cesación de las luchas entre los hombres, siendo así que en aquella sazón (1286) son muchos los Estados que están en lucha unos con otros, entre ellos, Pisa con Génova. ^(En este ms. empieza del verso siguiente.)

(1) Venecia, 1677.